

Handwritten signatures and notes at the top of the page.

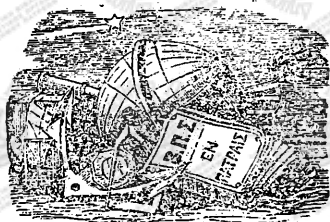
Γ Ν Ω Μ Η

Handwritten word, possibly "παράρ."

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ ΠΑΠΑΔΟΠΚΑ.

ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΠΑΤΡΩΝ.

**ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΔΗΜΟ-
ΣΙΕΥΘΕΝΤΟΣ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ κ. Γ. ΜΙΑΝΗ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ κ. ΑΡΓΥΡΙΑΔΟΥ.**

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΔΙΒΑΝΟΠΩΛΕΙΟΝ «Ο ΚΑΛΗΣ»

Β. Π. ΣΕΚΟΠΟΥΛΟΥ

(Επί της δικτατορίας δόου Μιζώνος και πλατείας
Γεωργίου του Α΄.)

1878.

072
PA
35955

Γ Ν Ω Μ Η

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ ΠΑΠΑΔΟΥΚΑ,

ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΠΑΤΡΩΣ.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΔΗΜΟ-
ΣΙΕΥΘΕΝΤΟΣ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ κ. Γ. ΜΙΑΝΗΠ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ κ. ΑΡΓΥΡΙΑΔΟΥ.

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Ο ΚΑΛΛΙΟΣ

Β. Π. ΣΕΚΟΠΟΥΛΟΥ.

(Επί της διασταυρώσεως οδού Μαιζώνος και πλατείας
Γεωργίου του Α΄.)

1878.

Ἐφορμὴ τῆς παρούσης πραγματείας.

Ὁ κύριος Μίλησης, ὑπουργὸς διατελέσας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως, καὶ εὐδοκίμως διαχειρισάμενος τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ ὑψηλὴν λειτουργίαν, παρέδωκεν ἐσχάτως εἰς τὴν δημοσιότητα, ἐν φυλλάδιῳ, Νομοσχεδίον τι, τὸ ὁποῖον κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ παρεσκεύασεν ἐπιτροπῇ ἐξ ἀξιοτίμων συναδέλφων ἡμῶν, σκοποῦν τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἐν ἰσχύϊ παιδευτικοῦ συστήματος.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ συνοδουούσῃ τὸ νομοσχεδίον τοῦτο προεισαγωγῇ ὁ κύριος Μίλησης παρακαλεῖ ἐκείνους, εἰς οὓς ἤθελεν ἀποσταλῆ τοῦτο, νὰ πέμψωσι ταχέως τὰς ἐπ' αὐτοῦ κρίσεις των, πεποιθότες ὅτι ἐπιτελοῦσιν ἱερώτατον πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον· ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ὑπουργείου ἀποχώρησιν τοῦ κυρίου Μίληση καὶ τὴν ἀγαθὰς ἐντυπώσεις ἀπολιποῦσαν τῇ ὑπηρεσίᾳ ταχεῖαν διάβασιν τοῦ κυρίου Θάνου Κανακάρη, ἡ τύχη ἠδύοκησε νὰ προστήσῃ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Παιδείας ἄνδρα ἐπιφανῆ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Πολιτείᾳ διὰ τε τὴν περιουσιάζουσαν αὐτὸν δοκιμότητα καὶ τὸ φιλότιμον ἐν πᾶσιν, ὅς, ἐν ᾧ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πεφωτισμένῃ διανοίᾳ ἠδύνατο εὐστόχως νὰ βαδίσῃ τὴν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως ἄγουσαν, οὐχ ἦττον προῦκάλεσε καὶ τὴν γνώμην ἄλλων διὰ τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκθέσεως τοῦ κυρίου Ἀργυριάδου, καὶ ἐπιτροπὴν συνεκρότησεν ἐκ λογάδων λογίων, διὰ ταῦτα ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἐξενέγκωμεν διὰ τῆς δημοσιότητος ἀσθενῆ τινα κρίσιν ἐφ' ᾧ ἔχο-

φρονοῦμεν ὅτι θέλει ἐπέλθει ἀποτέλεσμα ἐκ τῆς ἐν λόγῳ κοινοτομίας ὅλως ἀλλοῦν, ἢ ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ νοῦς τῶν νομοσχεδιασάντων ἐπιδιώκει, ἢ ὅφειλε τοῦλάχιστον νὰ ἐπιδιώξῃ, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν μιᾶς τῶν χρειωδεστέρων σήμερον ἀναγκῶν τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, τοῦτέστι νὰ τῶμων βελτιώσαντιν ἐν τῇ Μέσῃ Ἐκπαιδεύσει ἀλλὰ καὶ, δι' ἧς νὰ μετοχετεύῃ αὕτη καὶ πρὸς τὸν κοινωνικὸν καὶ πρακτικὸν βίον ἀφρονώτερον.

Τὸν σκοπὸν τοῦτον, τὸν ὁποῖον τίθησιν, ὡς εἴπομεν, καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ κ. Μίληση, δὲν εἶχε περὶ ἀρχῆς καὶ τὸ ἐν ἰσχύϊ σύστημα, δυνάμει τοῦ ὁποῖου ἰδρῦθησαν τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα, θεωρηθέντα καὶ καριοισθέντα ὑπὸ τούτου ὅσον πρακτικώτερα ἢ τὰ παιδευτήρια. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἐν τῷ ἰδρῦματι τούτῳ τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων ἀπαντᾷ ἡ μέση ἐκπαίδευσις σταθμὸν τινὰ, οὕτως εἶπεῖν, εὐδίακριτον, ὡς τῶ ὄντι εἶναι τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον μετὰ τῶν τριῶν αὐτοῦ τάξεων· ἐν ᾧ ὁ μαθητῆς, δικάνων τὴν τριετῆ ταύτην μαθητείαν του, καὶ ἐξερχόμενος τοῦ Σχολείου μὲ τὸ ἐφόδιον καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἀπολυτηρίου τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου προὐκλεῖ καὶ ἡγεῖρε οἰκοθεν τὴν κρίσιν καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του ἐπὶ τὴν ἐξακολούθησιν ἢ μὴ ἐξακολούθησιν τῶν περαιτέρω σπουδῶν του, σταθμὸς τοιοῦτος, ὅς ἐκόντας ἀκόντας ὄθει καὶ μαθητὴν καὶ οἰκογένειαν εἰς σοβαρὰν σκέψιν περὶ τοῦ μέλλοντος, διότι εἰς ἄλλο ἐκπαιδευτήριον, εἰς ἄλλους διδασκάλους, εἰς ἄλλας σπουδὰς προὐκτεῖτο νὰ μεταβῇ ἢ νὰ μὴ μεταβῇ ὁ νέος, σταθμὸς τοιοῦτος εὐδίακριτος καὶ ἀπότομος οὐ μόνον ἐξαφανίζεται διὰ τοῦ ἐν λόγῳ νέου συστήματος, ἀλλὰ καὶ λειαινεται καὶ δυσκολύνεται ἢ ἀνεπιπίσθητος προσέρπυσις τοῦ μαθητοῦ εἰς τὸ Γυμνάσιον· διότι τὸ Προγυμνάσιον ἐνοσφρακίζεται, οὕτως εἶπεῖν, καὶ σφραγίζεται μετὰ τοῦ Γυμνασίου διὰ ῥαφῆς ἀφρονῶν καὶ ὑποκαταστάσεως. Καθ' ὅτι ἵνα ὁ μαθητῆς προσπορισθῇ κύκλον συνοπτικῶν γνώσεων μᾶλλον πρακτικῶν, χρησίμων εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον, δὲν ἀπολύεται ἐκ τῆς δευτέρας τάξεως τοῦ προγυμνασίου, διότι αὕτη δὲν θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ νομοσχεδίου ὡς ἐπιτυχάνουσα τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἀλλ' ὑποχρεοῦται νὰ διανύσῃ καὶ τὰς δύο πρώτας τοῦ Γυμνασίου τάξεις, αἵτινες μετὰ τῶν δύο τοῦ προγυμνασίου θεωροῦνται παρέχουσαι τὸν συνοπτικὸν κύκλον τῶν χρησίμων

εἰς τὸν κοινῶνικὸν βίον πρακτικῶν γνώσεων. Ὡστε ἀντὶ τῶν τριῶν τάξεων καὶ τῶν τριῶν ἐτῶν, ἃ ὤφειλεν ὁ μαθητὴς νὰ διανύσῃ ἐν τῷ Ἑλλ. Σχολείῳ, ὑποχρεοῦται διὰ τοῦ νομοσχεδίου εἰς τεσσάρων ἐτῶν φοίτησιν. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἀν' θελήσει νὰ ἀποσυρθῇ τῆς δευτέρας τοῦ Γυμνασίου τάξεως, δὲν θέλει φέροι ὡς ἐφόδιον αὐτοῦ ἀπολυτήριον, ἀλλ' ἐνδεικτικὸν ἀπλοῦν διότι ἀπολυτήριον δὲν δύναται νὰ λάβῃ εἰμὴ ὁ ἐξεληθὼν ἐκ τῆς ἑκτῆς τάξεως.

Ἐν ᾧ δὲ οὐδὲν εὐδιάκριτον σημεῖον σταματᾷ τὸν τε μαθητὴν καὶ τὴν οἰκογένειαν ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ Γυμνασίου, ἥτις ἐστὶν καὶ τετάρτη τοῦ προγυμνασίου τάξις, ἀλλὰ καὶ ἀν' σκέψις τις ἐγερθῇ ἐκεῖ, ἔσται αὕτη λίαν ἀσθενὴς καὶ τυχαντευομένη ἐνώπιον τῶν τριῶν ἄλλων ἐτῶν, τῶν ὑπολειπομένων τῷ μαθητῇ, ἕνα διανύων καὶ ταύτας ἐξέλθῃ ἐκ τῆς ἑκτῆς τάξεως, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἀπολυτήριον, καὶ ἔχων τὸ στάδιον τῆς ἐκλογῆς ἔτι εὐρύτερον. Ἀλλὰ τότε τὸν μαθητὴν τοῦτον, τὸν δι' ἐπιστημονικῆς πλέον δεξιότητος ἐφοδιασθέντα καὶ διὰ μαθημάτων θεωρητικῶν στοιχειωθέντα, καταφρονούντα δὲ διὰ τοῦτο τῶν ἄλλων βιωτικῶν καὶ πρακτικῶν σπουδασμάτων ἐλπίζει μᾶλλον τὸ πνευματικῶν καὶ ἡ ὑπαλληλία νὰ κερδίσῃ παρὰ ὁ πρακτικὸς βίος· ἐν ᾧ τοῦτο δὲν ὑπαγορεύει ἡ σήμερον ἀνάγκη, ἀλλὰ τοῦναντίον μάλιστα.

Τούτων λοιπὸν ἕνεκα φρονοῦμεν καὶ ἡμεῖς ὅτι ἡ ὑπάρχουσα ὑποδιαιρέσις τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως, εἰς Ἑλληνικὸν Σχολεῖον καὶ Γυμνάσιον, εἶναι προσφευστέρα καὶ ἀνυσιμωτέρα πρὸς τὸν κυριώτερον σκοπὸν τῆς βαθμίδος ταύτης, ἧς ἐστὶν ἡ *πρακτικωτέρα ἐκπαίδευσις τοῦ νέου ἐπὶ βιωτικῇ χρησιμότητι*. Ἀφίνοντες δ' ἄθικτον τὴν διαιρέσιν ταύτην, δὲν ἐννοοῦμεν νὰ μειώσῃ καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ ἐκπαιδεύσιν οὔτε ὅπως ἔχουσι νῦν, οὔτε ὅπως κανονίζει ταῦτα τὸ νομοσχέδιον τοῦ κυρίου Μίληση.

Ἀμφότερα τὰ συστήματα, τὸ τε ἐν ἰσχύϊ καὶ τὸ εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ προτεινόμενον, δὲν διαφέρουσι πρὸς ἄλληλα κατὰ τὰ μαθήματα, εἰμὴ καθ' ὅσον τὸ νέον προστίθῃσιν ἐν τοῖς Ἑλλ. Σχολείοις ὡς μάθημα διδασκτέον τὴν Χημείαν καὶ τὴν Φωνητικὴν Μουσικὴν· τὴν ὅλην δὲ ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον καὶ

χρησιμώτερον εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον κατάρτισιν καὶ παιδείου-
σιν τοῦ μαθητοῦ ἐξαρτῶσιν ἀμφοτέρω ἐκ τῆς διδασκαλίας, ἥτοι
ἐκ τῶν διδασκάλων. Ἄλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ λησμονηθῇ τελῶς
ἡ 45ῆτης πεῖρα τῆς πρκαγγελίας ταύτης, καθ' ἣν ἡ διδασκα-
λία, ἥτοι οἱ διδάσκαλοι, ἐπιλανθάνομενοι ὅπως τοῦ κυριωτέρου
ἐκ τοῦ διπλοῦ σκοποῦ τῆς ἐν ταύτῃ τῇ βιβλίῳ ἐκπαιδεύσεως,
ἀπέβλεπον καὶ δικτελοῦσιν ἀποβλέποντες πρὸς τὸν ἕτερον
μόνον τῶν σκοπῶν, ἥτοι εἰς τὴν θεωρίαν καὶ τὴν ἐπιστήμην
αὐτήν. Πρὸς τὸν ἐκ μονομερείας δὲ τοῦτον σκοπὸν οὐ μόνον οἱ
διδάσκοντες ἀποβλέπουσιν, ἀλλὰ προσέτι καὶ αὐτὰ τὰ ἐν χρῆσει
διδασκατικὰ βιβλία.

Δεόν λοιπὸν ἡ ἐπίτευξις τῆς ἐπὶ τὸ χρησιμώτερον ἐκπαιδευ-
σεως τοῦ νέου πρὸς τὸν πρακτικὸν βίον νὰ ἐπιδιωχθῇ τὸ μὲν
διὰ τῶν μαθημάτων, τὸ δὲ διὰ τῶν πρὸς τοῦτον προσφῶν δι-
δακτικῶν βιβλίων· οὐδένα δὲ φόβον διατρέχει ὁ αὐτως ἐκπαι-
δευόμενος ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ νέος, ἐκυτὸν δὲ προορίσας
εἰς τὸν θεωρητικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν βίον· διότι τὴν δίκαιοιαν
αὐτοῦ θὰ φέρῃ ἀποχρώντως κατηρτισμένην, ἐρχόμενος εἰς τὸ
Γυμνάσιον. Ἐν πρώτοις λοιπὸν φρονοῦμεν ὅτι ἡ διδασκομένη
σήμερον ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις Ἑλληνικὴ Γραμματικὴ
ἀρμόζει μᾶλλον εἰς φιλολόγους καὶ γλωσσολόγους, καὶ ἐν γένει
ἡ ἐκπαιδεύσις τοῦ νέου κατὰ τὴν πᾶτριον αὐτοῦ γλῶσσαν δεόν
νὰ μεταρροσθῇ κατὰ μέθοδον πρακτικωτέραν καὶ πρέχουσαν
τὴν ἱκανότητα τῷ ἀπολυμένῳ τοῦ Ἑλλ. Σχ. μαθητῆ εἰς τὴν
ὀρθὴν χρῆσιν τῆς ζώσης γλώσσης του. Ἔτι καὶ Ἀκτινικὴ γλῶσση,
ἥτις κεκάνονισται ὑπὸ τοῦ ἐν ἰσχύϊ συστήματος ἐν τῷ Ἑλλ. Σχ.
καὶ ἦν καὶ τὰ νέον ἔχει ὡσαύτως ἀπὸ τοῦ τρίτου ἔτους, δεόν
νὰ ἀρθῇ τελῶς. Ἡ ἐν τῷ Ἑλλ. Σχολ. ἐκπαιδευτικὴ δὲν πρέ-
πει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν μάθησιν ἀπολύτως, ἀλλὰ καθ' ὅσον
προσῆθεται πρακτικὸν σκοπὸν. Κατὰ τοῦτον λοιπὸν ἡ Ἀκτινικὴ
γλῶσση ἐν γένει, καὶ μάλιστα ὅταν γλίσχρον καὶ ἰσχυρὸν θέλει
γευθῇ αὐτῆς ὁ ἐνταῦθα ἐκπαιδευόμενος, εἶναι τι ὅπως ἀχρηστον
αὐτῷ καὶ μάταιον· τρίτον· ὁ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ διδ-
σκόμενος τὴν Γεωμετρίαν, ὅπως διδάσκεται ταύτην, οὐδεμίαν
πορίζεται ἐκ ταύτης ὠφέλειαν· ἂν ὅμως ἐδιδάσκετο πρακτικὴν
τινα Γεωμετρίαν, ἐφ' ἧς οὐδέποτε ἐκτίσθη γεωμετρικὴν ἀλήθειαν

ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ, Γεωμετρικὴν τοὔτέστι διὰ τῆς ἀριθμητικῆς χρησιμοποιοῦσαν ἐκυτὴν, ἤθελεν εἶσθαι τὰ μάλιστα ὠφέλιμον.

Καὶ ταῦτα μὲν καθ' ὅσον ἀποβλέπει πρὸς τὴν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ ἐκπαίδευσιν. Οὐκ ἀτόπως δέ, οὐδὲ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς κοινωρίας καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτῆς ἠθέλομεν ἐπιθυμήσει ἵνα ὁ σκοπὸς τῆς ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον καὶ χρησιμώτερον εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον κατὰ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ παρτείνηται νέου μὴ λήγη ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ, ἀλλὰ παρτείνηται οὗτος καὶ διήκη καὶ καθ' ὅλον τὸ Γυμνάσιον. Διότι καὶ τοῦτο, κατὰ διπλοῦν σκοπὸν διασκευαζόμενον, δύναται νὰ μὴ ἔχη μίαν καὶ μόνην ἄγουσαν, τὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον δηλ. ἢ τὴν ὑπαλλήλικην, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς τόσα ἄλλα βιωτικά σπουδάζματα.

Κατορθοῦται δὲ τοῦτο ἀποτελεσματικώτερον, ἂν κανονισθῇ ἐν πρώτοις ὅτι, πᾶς μαθητὴς προσερχόμενος εἰς τὸ Γυμνάσιον ὀφείλει ἐν βιβλίῳ, ἐπὶ τούτῳ κρατούμενῳ, νὰ δηλώσῃ ἐγγράφως εἴτε αὐτὸς, εἴτε ὁ κηδεμὼν αὐτοῦ τὸν σκοπὸν, ὃν προτίθεται διὰ τῆς γυμνασιακῆς αὐτοῦ ἐκπαιδεύσεως· καὶ εἰ μὲν ἡ δήλωσις γίνεαι ὅτι μέλλει νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, τότε τῷ οὕτῳ ἀποποῦνται δέον νὰ δοθῇ καὶ μάθησις, καθιστώσα αὐτὸν χρῆσιμον εἰς τὸ στάδιον τοῦτο τοῦ βίου· τῷ τοιαύτῳ λοιπὸν μαθητῇ δέον ἢ Ἀκτινικὴ γλῶσση νὰ μὴ ᾔηται ὑποχρεωτικὴ, ἐκ δὲ τῶν μαθηματικῶν νὰ ὑποχρεῶται μόνον εἰς τὴν Ἀριθμητικὴν, τὴν Γεωμετρικὴν καὶ τὴν Ἀλγεβρῆν. Τοσαῦτα μαθηματικὰ εἰσιν ἀποχρῶντα, εἰ μὴ πλεονάζουσι, τῷ πρὸς τὸν πρακτικὸν βίον ἐκπαιδευόμενῳ. Τοῦ λόγου δὲ γενομένου ὧδε, φρονοῦμεν ὅτι τινὰ τῶν διδασκομένων μαθημάτων ἐν τῷ Γυμνασίῳ δέον νὰ κανονισθῶσιν ἀπολύτως καὶ ἀσχέτως πρὸς ἐκάτερον τῶν σκοπῶν ἄλλως πως. Τοιαῦτα δὲ θεωροῦμεν ἂν τὰ Μαθηματικά. Ἡ διδασκομένη ἐν τῇ πρώτῃ τάξει ἀριθμητικὴ κατὰ τὰ ἐν χρήσει διδακτικὰ βιβλία εἶναι τι ἀκκατάληπτον τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ ἀναπτύξει, ἣν φέρει ὁ μαθητὴς τῆς πρώτης γυμνασιακῆς τάξεως· οἱ δὲ φρονιμότεροι ὅτι μαθητὴς τῆς πρώτης γυμνασιακῆς τάξεως, πειστεύοντας ὅτι καὶ τὴν ἐννοοῦσιν, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν ἐκστηθίζουσι, δέον λοιπὸν αὕτη νὰ διακριθῇ εἰς δύο μέρη, ὡς καὶ ἡ Γεωμετρία· καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος τῆς ἀριθμητικῆς, τὸ ἀπλούστερον καὶ

προσφεύστερον εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ διανοητικὴν τοῦ πρωτοετοῦς μαθητοῦ ἀνάπτουζιν, ὡς καὶ τὸ πρῶτον τῆς Γεωμετρίας μέρος νὰ διδάσκωνται ἀμφότερα ἐν τῇ πρώτῃ τάξει· τὸ δὲ δευτέρον τῆς ἀριθμητικῆς μέρος μετὰ τοῦ δευτέρου τῆς Γεωμετρίας ἐν τῇ δευτέρῃ. Ἐν δὲ τῇ τρίτῃ τάξει ἡ "Αλγεβρα καὶ ἐν τῇ Δ' ἡ στερεομετρία οὐχὶ μόνον θεωρητικῶς, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς διὰ στερεῶν σωμάτων, τὰ ὁποῖα ὀφείλει νὰ ἔχη τὸ Γυμνάσιον. Τοσαῦτα Μαθηματικὰ εἰσιν ἀποχωρῶντα πρὸς γυμνασιακὴν ἐκπαίδευσιν· ὁ δὲ πλείονα βουλόμενος, ἄς πορισθῇ ταῦτα ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου, ἐν τῷ φυσικομαθητικῷ τμήματι.

Βον Φιλοσοφικὰ μαθήματα ἔχομεν ἐν τῷ Γυμνασίῳ τὰ ἐξῆς· τὴν Φυσικὴν Ἱστορίαν, τὴν Πειραματικὴν Φυσικὴν, τὴν Ψυχολογίαν, τὴν Λογικὴν καὶ τὴν Μαθηματικὴν Γεωγραφίαν. Εἰς ταῦτα ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι δεόν νὰ προστεθῇ ἡ Παιδαγωγικὴ, μᾶθημα χρησιμώτατον εἰς πάντα ἄνθρωπον ἀπολύτως εὐ ἡγμέ-νον, καὶ στοιχειώδης καὶ συνέκδημος, οὕτως εἰπεῖν, ὑγιεινὴ, διδουσα τῷ γυμνασιακῷ μαθητῇ τὰς στοιχειωδέστερας γνώσεις ἐπὶ τῆς ὑγείας. Τὴν ὠφέλειαν καὶ πρακτικὴν χρησιμότητα τοῦ μαθήματος τούτου, δι' οὗ ὁ ἐξερχόμενος εἰς τὸν πρακτικὸν βίον θέλει γινώσκει τίνα τὰ φευκτέα ὡς βλαβερὰ τῇ ὑγείᾳ, καὶ τίνα τὰ θηρευτέα ὡς λυσιτελεῖ, κρίνομεν περιττὸν νὰ ἀναπτύξωμεν ἐνταῦθα, ἀρκούμενοι εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς πείρας τοῦ καθ' ἡμᾶς Γυμνασίου, ὅπου, διδάσκοντος ἱατροῦ τὸ μᾶθημα τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, καὶ λαμβάνοντος ἐκ τούτου ἀφορμὴν παρεκβάτως νὰ μεταδίδῃ τοῖς μαθηταῖς καὶ ὑγιεινὰ πρακτικὰ ἐφ' ἐκάστου τῶν ὀργάνων τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, παρέχει τοῖς μαθηταῖς ἀφορμὴν ἰδίως εὐγνωμοσύνης πρὸς τῇ ἐκ τῆς λοιπῆς δοκίμου αὐτοῦ δημοσίας λειτουργίαις.

Γον Ἱερὰ μαθήματα ἔχει τὸ Γυμνάσιον τὴν Ἱερὰν Ἱστορίαν, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν, τὴν Κατήχησιν καὶ τὴν Χριστιανικὴν ἠθικὴν. Ἐκ τούτων φρονοῦμεν ὅτι ἡ Ἱερὰ Ἱστορία δεόν νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν διδασκαλίαν μόνως τῆς Κεινῆς Διαθήκης, παραλειπομένης τῆς Παλαιᾶς, ἣν διδάχθεις ὁ νέος ἐν τρυφερωτέρῃ ἡλικίᾳ δις, ἄς ἀφήσῃ αὐτήν, ἵνα ἐπικένθῃ, ὅταν τελέσῃ εἰς ἄνδρας καὶ αἰσθανθῇ τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ὑπολειπομένην χριστιανικὴν ἐκπαίδευσιν δεόν νὰ ἀφορηθῶ-

μεν ἐκ τῆς ἀρχῆς, αὐτί πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὁ Χριστιανὸς καὶ τί ὀφείλει νὰ πράττῃ ὡς Χριστιανός.» Τὰ δύο ταῦτα καθήκοντα ἐπιτυγχάνονται διὰ τῆς Κατηχήσεως καὶ τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς. Ἄλλ' ἡ Κατήχησις δὲν πρέπει νὰ μεταδίδῃ τῷ μαθητῇ εἰμὴ ὅ, τι δέδοκται καὶ νενομοθέτηται τῇ χριστευονύμῳ πολιτείᾳ, οὐχὶ δὲ καὶ τίνας ὑπέστη περιπετείας ἑκαστονδύγμα ἄχρι τῆς θεμελιώσεώς του, διότι οὕτω σείομεν καὶ κλονίζομεν μᾶλλον ἀντὶ νὰ θεμελιώμεν καὶ ἀσφαλιζώμεν. Ἡ πεῖρα μαρτυρησάτω.

Τούτων οὕτως ἐχόντων ἐρχόμεθα νῦν εἰς ἄλλο θέμα τόδε:

Ὅπως ἔχουσι νῦν τὰ ἐν τῇ Μέσῃ Ἑκπαιδεύσει φαίνεται ὅτι οὐδὲν μάθημα μεταδίδεται προσηκόντως καὶ ἀποχρώντως τῷ παιδευομένῳ, ἀλλ' ἀσύμμετρός τις καὶ ἀνεκρμόνιος τελεῖται ἀπεργασίᾳ παρὰ τῷ μαθητῇ· ὁ δὲ ἀπολυόμενος ἀπὸ τοῦ Γυμνασίου, καίτοι φέρων ἀπολυτήριον μὲ τὸν βαθμὸν Ἄριστα, δὲν ἔχει τὴν ἱκανότητά οὐδὲ τῆς γλώσσης του αὐτῆς νὰ ποιήσῃται ὀρθὴν χρῆσιν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἔχει κατ' ἡμᾶς δύο κυριωτέρους αἰτίαι, τὰς ἐξῆς.

Ἀν καὶ κυριωτάτην, ὅτι ἐν ᾧ ἕκαστον μάθημα ἀπαιτεῖ ἐιδι-κὸν τὸν διδάσκοντα, καὶ εἶναι ὄρος ἀπκράβετος τοῦτο, πκρ' ἡμῶν ἕκαστος διδάσκων εἶναι πανδιδάκτωρ. Ὁ Ἑλληνοδιδάσκαλος διδάσκει ἐν τῇ τάξει του ὅλα τὰ ἐν τῷ Προγράμματι μαθήματα, μὴ ἐξαιρουμένων οὔτε τῶν ἱερῶν, οὔτε τῆς Φυσικῆς, οὔτε τῶν Γαλλικῶν, οὔτε τῶν Λατινικῶν. Ἄν τύχη κἀνὲν τούτων νὰ ἦναι πᾶντι ξένον αὐτῷ, ἢ κατὰ τὴν ἐκτίμησιν αὐτοῦ φιλοτιμία του ὑπαγορεύει μᾶλλον νὰ διδάξῃ αὐτὸ διὰ γρημμκτέως, παρκασκευ-ζοντος αὐτῷ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐξήγησιν, ἢ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι δικτελεῖ ξένος τῆς μαθήσεως αὐτοῦ. Ἐρχόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἑλλη-λνικοῦ Σχολείου εἰς τὸ Γυμνάσιον σπανίως θέλομεν εὔρει καὶ ἐν τούτῳ καθηγητῆν διδάσκοντα ἐν μόνον μάθημα, καὶ τοῦτο ἐιδι-κὸν, τῆς ἐκλογῆς δηλ. καὶ ἐλευθέρως βουλήσεως τοῦ καθηγητοῦ. Τούτου ἕνεκα ὅλα τὰ μαθήματα εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀμοιβχδὸν ἐκπεπτωκότα. Διὸ ἀπαραίτητος ὄρος τῆς ὀροποδίσσεως πκρ' ἡμῶν τῆς Μέσης Ἑκπαιδεύσεως δέον νὰ τεθῇ ἡ ἐιδικότης, καὶ ἐν μὲν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις νὰ προστεθῶσι εἰς διδά-σκαλος τῶν ἱερῶν, εἰς τῶν Γαλλικῶν, καὶ εἰς τῆς Φυσικῆς καὶ Χημείας, ἐν δὲ τοῖς Γυμνασίοις καλὸν καὶ ἀριστον ἦθελεν εἶσθαι

νά κκνονισθῆ ἢ εἰδικότης ὅπως διατυποῖ ὁ κύριος Ἀργυριᾶδης ἐν τῇ ἐκθέσει του· ἀλλ' ἄχρις οὗ τοῦτο γίνῃ οὕτω, νά διατκχῶσιν ἐν τέλει τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους οἱ ἀπαντακχοῦ τοῦ κράτους κκθηγητῆ νά δηλώσωσιν ποῖων τῶν διδασκωμένων ἐν τοῖς Γυμνασίοις μαθημάτων ἀνκλαμβάνει ἕκαστος κκατὰ βούλησιν ἢ προαίρεσιν ἐλευθέραν ὡς ἴδιον αὐτοῦ μάθημα, κκι κκατὰ τὴν δήλωσιν ἐκάστου νά ἀνκνεωθῆ ὁ διορισμὸς αὐτοῦ, διορισμὸς εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ δεῖνος ἢ δεῖνος μαθήματος. Οὕτως ὁ εἰδικῶς διδάσκων ἐν μάθημα, κκι ἂν δὲν ἦναι ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἔχει ὅμως τὸ ἐνδόσιμον νά γίνῃ, προαίοντος τοῦ χρόνου, κκατὰ πάντα ἐπάξιος τῆς εἰδικότητος αὐτοῦ, κκαθ' ὅσον μάλιστα αὐτὸς οὗτος θά ὀρίση ἕκυτόν κκατ' ἐλευθέραν βούλησιν του. Ἀπκκιοῦσι δὲ εἰδικοὺς κκθηγητὰς τὰς Γυμνάτικὰς τοῦς ἐξῆς· 4 Ἐλληνιστῆς· 1 λατινιστῆν· ἕκκ καθαρῶς μαθηματικόν· ἕκκ τῆς Ἱστορίας κκι Γεωγραφίας· ἕκκ τῶν Ἱερῶν· ἕκκ τῶν Γαλλικῶν, ἴδιον ἢ Κημεῖκ κκι Φυσικῆ, ἴδιον ἢ Φωνητικῆ Μουσικῆ, ἴδιον ἢ γυμναστικῆ, κκι ἴδιον ἢ ἰκκνογραφία, ἢ εἴ τι ἕτερον εἰσκχθῆ. Ἄν θά ὀνομασθῶσιν οὗτοι κκθηγητῆ ἢ διδάσκκλοι, τοῦτο οὐδαμῶς ἐνδιαφέρει. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ὁ τῶν Γαλλικῶν, δι' ἃ τὸσα κκπκνῆ ἢ Κυβέρνησις, κκι ἕκαστος γινώσκει τὸν συγκωμίζωμενον κκαρπὸν, ὀφείλει νά γινώσκῃ φιλολογικῶς οὐ μόνον τὴν Γαλλικῆν, ἀλλὰ κκι τὴν Ἐλληνικῆν γλώσσαν, κκι νά δίδετκ ἢ ἔδρα αὕτη οὐκ εἰς μαγειροῦς, ἰπποκόμους κκι πκκνοδοκποῦς τυχοδιώκτας, οἷους ψωμίζει σήμερον οὐκ ὀλίγους ἢ ἔθνικῆ ἡμῶν κκίδευστις, ἀλλ' εἰς δεδοκκμασμένους διὰ πτυχίου, ἐνδεικνύοντος τὴν δοκκμότητα αὐτῶν.

Ὡς δευτέραν ἀρχικῆν κκτίκκν τῆς ἀτυμμέτρου κκι κκλωκκινούσσης κκρ' ἡμῖν μέσης ἐκπκκιδεύσεως θεωροῦμεν τὴν ὀλιγωρικῆν κκι τὰ ἀπεριφρόντιστον κκπερὶ τὰς ἐγγράφους ἀσκῆτεἰς τῶν μαθητῶν. Ἀλλὰ ταῦτας ἔφερον ἢ δὴ εἰς τὴν οἰκείκκν θέσιν τὸ ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἀηλιγιάννη ἐκδοθέν Β. Δικτάκκμα, δι' οὗ κκκνονίζεται ὁ τρόπος τῶν γενικῶν ἐξετάσεων. Ἐκ τοῦ εὐστοκκώτατα ἐπικκνεοημένου τούτου μέτρου, ἐπὶ ῥῶννυμένου ἀνωθεν κκι κκκκτουμένου ἐν ἀκκμῆ κκι ὀρθῆς θέσει, προσδοκῶμεν ἀριστκ ἀποτελέσματα πολυειδῶς κκι πολυτρόπως.

Κκκ ταῦτα μὲν ὅσα εἴχομεν νά εἴπωμεν κκπερὶ τοῦ θέματος τούτου, μεθ' ὃ ἐρχόμεθκ εἰς ἄλλκ τινὰ τοῦ ἐν λόγῳ Νομοσχεδίου.

Ἐνταῦθα δὲ ἠθέλομεν παρατηρήσει ὅτι ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀργυριάδου προτεινομένου, νὰ ὑπογράψωσι δηλ. καὶ δύο καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τὰ ἀπολυτήρια τῶν διανούντων τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς τῶν, θεωροῦμεν καὶ εὐχερέστερον καὶ τελεσφορώτερον καὶ ἀδάπανον τῇ Κυβερνήσει νὰ καταργηθῶσιν αἱ ἀπολυτήρια ἐξετάσεις τῶν Γυμνασίων, ὃ δὲ μαθητῆς, λαμβάνων ἀποφοιτητήριον ὅτι διήκουσε τὰ τῆς Δ' μαθήματα, νὰ ὑφίσταται τὴν ἀπολυτήριον αὐτοῦ δοκιμασίαν παρὰ τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου· τὰ δὲ Γυμνάσια νὰ δέχωνται εἰς ἀπολυτήριον δοκιμασίαν μόνον τοὺς δηλώσαντας ὅτι θὰ μεταβῶσιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον.

Α'. ΟΠΛΑΣΚΙΑ.

—

Τῶν λοιπῶν μαθημάτων τῆς γυμνασιακῆς ἐκπαιδύσεως ὄντων τῶν αὐτῶν ἐν τῷ τοῦ κ. Μίληση νομοσχεδίῳ οἶων καὶ ἐν τῷ ἐν ἰσχύϊ συστήματι τῆς ἐκπαιδύσεως, καθ' ὅσον καὶ αὐτῆς τῆς χημείας τὴν διδασκαλίαν διατάττει τὸ ἰσχύον σύστημα, δύο νέα μαθήματα εὐρίσκουμεν ἐν τῷ ὑπὸ γνωμάτευσιν Νομοσχεδίῳ, τὴν *Φωνητικὴν Μουσικὴν*, καὶ τὴν *Ὀπλοσκιάν*. Ἀποδεχόμενοι τὸ πρῶτον, ἀποκρούομεν μετὰ πάσης ἐντάσεως τὸ δεύτερον, συμφωνοῦντες πληρέστατα πρὸς ὅσα περὶ τοῦ αὐτοῦ μαθήματος ἀναγράφει ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος ἡμῖν κύριος Ἀργυριάδης ἐν τῇ ἀξιολόγῳ αὐτοῦ ἐκθέσει περὶ τῆς Μέσης Ἐκπαιδύσεως. Ἡ ἐπιγαμία καὶ συγγένεια τῶν Μουσῶν μετὰ τοῦ Ἄρεως ἐν αὐτοῖς ἔτι τῆς Ἐκπαιδευτηρίου εἶναι τι παρακεκινδυνευμένον καὶ ὀλισθηρόν. Ἡ νεότης ἐν γένει καὶ ἰδιαιτάτα ἡ Ἑλληνικὴ ἔχει ἔμφυτον τὴν πρὸς τὸ ὄπλον καὶ τὴν ἀγλήν τοῦ στρατιώτου ῥοπῆν. Ἐὰν λοιπὸν συνοικίσωμεν ταῖς Μούσαις τὸν Ἄρην, πιθανότης ἢ μάλλον βεβαιότης ὑπάρχει ὅτι ἡ ἔλξις καὶ ἡ ἀποβρόφησις ἔσται πρὸς τοῦτον, καὶ ἡ σύγχυσις καὶ τὸ χάος διαδεχθήσονται τὸν γαλήνον καὶ ὀμαλὸν, ἀθόρυβον καὶ ἀτάραχον ῥοῦν τῆς Παιδείσεως. Ἐκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἐκεῖ καὶ μενέτω. Ἡ νεότης ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ πρώτου, οὕτως εἰπεῖν, τμήματος

της ζωῆς αὐτῆς, ἐξικνουμένου μέχρι τοῦ 19 ἢ 20 ἔτους, ἐκλήθη εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξίν της, εἰς τὴν ἐκπαίδευσίν της· ἀφῶμεν λοιπὸν αὐτὴν ἐκεῖ, καὶ μὴ ἀναμιγνύωμεν ταύτην εἰς ἀλλότρια, τὰ ὅποια ἄλλως τε ἀναμείνουσιν αὐτήν, καὶ ἀφ' ὧν δὲν θὰ ἀπαλλαγῇ εὐθὺς ἅμα ἀπολίπη τὰ βάρβαρα τῶν παιδευτηρίων· ἀρχοῦσα εἶναι ἡ Γυμναστικὴ, καὶ οἰκειοτέρα τῷ Σχολείῳ ἢ ἡ ὀπλασκία.

Β'. ΠΡΟΛΥΤΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

Ἐτέραν διάταξιν, ἣν περιέχει μὲν τὸ Νομοσχέδιον τοῦ κ. Μίληση, δὲν περιλαμβάνει δὲ ὁ Κανονισμὸς τοῦ 1836, ὑπεισέχθη ὅμως εἰς τὸ ἐν ἰσχύϊ σύστημα διὰ μεταγενεστέρων διαταγῶν, εἶναι ἡ ἀναγνώρισις τῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς προλυτῶν καὶ ὡς καθηγητῶν τῶν Γυμνασίων ἐπὶ παντὸς μαθήματος. Τὴν διάταξιν ταύτην, ἅτε μέλλουσιν νὰ καθιερώσῃ διὰ Νόμου τοιαύτην προνομίαν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀντιπαρέλθωμεν ἀπαρχτήρητον, μ' ὅλον τὸν ὅποιον τρέφομεν σεβασμὸν καὶ ἄρκην ὑπόληψιν πρὸς τοὺς τὰ ἱερὰ Γράμματα καλλιεργοῦντας. Ὁ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς μύστης ὡς κυρίαν αὐτῷ ὑπόθεσιν ἔχει τὴν ἐπιστήμην, εἰς ἣν ἀφιέρωσεν ἑαυτὸν, ἥτοι τὰ ἱερὰ Γράμματα, ἐν δευτέρῳ δὲ καὶ ἤττονι μοίρῃ ὅ,τι ὁ σπουδαστὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἔχει ὡς κύριον καὶ πρωτεῦον. Ὁ σπουδαστὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς μετὰ τριῶν ἐτῶν φοίτησιν συνεπλήρωσε τὸν κύκλον τῶν σπουδῶν του, καὶ μὲ ὀλιγώτερον ὢν μαθήματα ἐπιβεβαρυμένος, καὶ εὐνοϊκώτερον διακειμένον πάντοτε τῶν ἐξεταστῶν πρὸς τοὺς προσερχομένους εἰς ἐξέτασιν ἐπὶ Θεολογικῇ ἐπιστήμῃ διὰ τὸ δυσπέλαστον τῆς νεότητος πρὸς ταύτην, ἀποκτᾷ τὸ πτυχίον τοῦ προλύτου, ἐν ᾧ ὁ σπουδαστὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς διανύει ἀκόμη τὸ τέταρτον ἔτος τῆς φοιτήσεώς του, καὶ χρῆζει καὶ ἐτέρου σχεδὸν πλήρους ἔτους εἰς παρασκευὴν καὶ κατάρτισιν ἐξετάσιμον. Ἐν τούτοις ὁ ἀπολυθεὶς προλύτης τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κατέσχε ἤδη τὴν ἑδρὰν τοῦ καθηγητοῦ ἐν τῷ Γυμνασίῳ, ὁ δὲ μετὰ δύο μόλις ἔτη πτυχιούχος γενό-

μενος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς εὐρίσκει κεκλεισμένον καὶ κατελιγμένον ὑπ' ἄλλου ἄλλης Σχολῆς τὸ στάδιόν του. Συμβαίνει λοιπὸν ἐκ τούτου διπλῆ ζήμια τῇ Πολιτείᾳ. Α'. χαλαροῦται καὶ μαραίνεται τὸ πρὸς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν ἐλαττήριον καὶ γόητρον. Β'. ἀπόλλυσι καὶ ἡ Ἐκκλησία ὃν ἐξεπαίδευσεν καὶ κατήρτισεν δι' ἑαυτὴν, διότι ὁ προλύτης τῆς Θεολογίας, ἔχων πρὸ αὐτοῦ τὸ στάδιον γυμνασιακῆς καθηγησίας, ἀποστρέφει βεβαίως τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς λειτουργίας, τῆς μηδαμινῆ καὶ ταύτην ἐξευτελιστικὴν ὑλικὴν περίθαλψιν παρεχούσης, πλείστας δὲ καὶ τυραννικὰς ἐπιβαλλούσης στενοχωρίας. Διὸ εἰς τοὺς προλύτας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ὡς ὁδὸς πρὸς τὰ δημόσια ἐκπαιδευτήρια πρέπει νὰ παραμείνῃ μόνη μία, ἡ ἄγουσα αὐτοὺς εἰς τὴν ἔδραν τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων.

Τὸ ἄχρι τοῦδε γιγνόμενον καὶ ἀρχὴν ἔχον, ὡς φαίνεται, εἴτε τὴν τέως ἀνεπάρκειαν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, εἴτε λόγους προσωπικοὺς, καθ' ἅπερ εἴωθε τὰ πολλὰ παρ' ἡμῖν, δέον νὰ περισταλῆ εἰς ὃ εἴπομεν ἀνωτέρω σημεῖον πρὸς τὸ συμφέρον ἀμφοτέρων, τῆς τε θύραθεν ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐκκλησίας.

Γ'. ΕΦΟΡΕΙΑ.

Ἐτέρᾳ διάταξι, ἀπαντῶσα ἐν τε τῷ ἰσχύοντι ἐκπαιδευτικῷ συστήματι καὶ ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ τοῦ κ. Μίληση, ἐστὶν ἡ περὶ Ἐφορείας τῆς κατὰ τόπους Μέσης Ἐκπαιδευσεως. Τὰ τῆς ἐν λόγῳ Ἐφορείας μένουσι τὰ αὐτὰ ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ τοῦ κ. Μίληση, οἷα καὶ παρὰ τῷ ἰσχύοντι συστήματι· ἐν ᾧ τὸ Νομοσχεδίον τοῦτο, ἐρχόμενον μετὰ πολυχρόνιον ἐφαρμογὴν τοῦ συστήματος τῆς Ἐφορείας, ὄφειλε νὰ προνοήσῃ πῶς δυνατὸν εἶναι νὰ ἀνορθωθῇ τὸ ὄντως σοφὸν τοῦτο κατασκευάσμα, καὶ νὰ λάβῃ ζωὴν καὶ ὑπαρξὴν αἰσθητὴν εἰς τὴν Μέσῃ Ἐκπαιδευσιν.

Πάντες γινώσκομεν ὅτι ἡ λειτουργία τῶν Ἐφορειῶν σήμερον δὲν ἀνταποκρίνεται τελῶς εἰς τὸν ὑψηλὸν καὶ σοφὸν τοῦ νομοθετήσαντος αὐτὴν σκοπὸν. Ὁ δὲ λόγος τῆς τοιαύτης θλιβέ-

ρᾶς καταστάσεως εἶναι προφανέστατος. Αἱ ἄμισθοι ἐν γένει λειτουργίαι, καὶ μάλιστα αἱ δὲν παρκαλοῦνται οὐδὲ πόρρωθεν ὑλική τις ὠφέλεια, κεῖνται παρ' ἡμῖν ἔρμηκιον ἀνεπίζηλον. Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ Ἐφορεία τῶν Σχολείων καὶ Γυμνασίων· τὸ εὐγενές τοῦτο καὶ φιλόπολι λειτουργήμα· ἢ ἐπιδιώκει γονεὺς τις, ἔχων τέκνα ἐκπαιδευόμενα, ἵνα ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ ταύτης διευκολύνῃ τὴν ἀπρόσκοπτον πορείαν τῶν τέκνων του ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν, ἢ θεωρεῖται ὡς βῆρος τιμητικὸν παρὰ τῶν μὴ ἐχόντων τὸ τοιοῦτο ἐνδιαφέρον (α)· διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ καθ' ὄλον τὸ ἔτος οὐδὲν τῶν ἐκπαιδευτηρίων βλέπει ἐφόρους, μόλις καὶ μετὰ βίας σχεδὸν ἐμφανίζονται οὗτοι τὸ πολὺ πολὺ τὴν πρώτην ἡμέραν τῶν γενικῶν ἐξετάσεων, καὶ μετ' αὐτὴν αἱ γενικαὶ ἐξετάσεις περιορίζονται μεταξὺ τῶν μαθητῶν καὶ τῶν καθηγητῶν ἢ διδασκάλων, ἐρήμην ἐφόρων τε, γονέων καὶ κηδεμόνων.

Πῶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ νεκροφανῆς τοῦτο σωματεῖον νὰ εὐερίωμεν καὶ, δόντες αὐτῷ δραστηριότητα καὶ προθυμίαν, νὰ καταστήσωμεν ὡπωςοῦν ἄξιον τοῦ λυσιτελεστάτου τῆς ἐκπαιδεύσεως, προορισμοῦ του; Οὐδαμῶς ἄλλως φρονοῦμεν, εἰ μὴ κανονίζοντες αὐτῷ ἐπίδομά τι, ὡς ἀποζημίωσιν τῆς ἐργασίας του. Ἐκ τῶν πέντε μελῶν τῆς ἐφορείας τὰ τρία εἶναι ἔμμισθα, ὁ Νομάρχης, ὁ Δήμαρχος καὶ ὁ διορισθησόμενος ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἀνώτερος τοῦ τόπου ὑπάλληλος. Ὑπολείπονται λοιπὸν δύο ἄλλα μέλη τῆς Ἐφορείας, ἧτοι δύο λόγιοι δημόται, ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐκλεγόμενοι, οἵτινες βεβαίως θὰ ὦσιν οἱ μόνοι ἄμισθοι ἐκ τῆς πενταμελοῦς Ἐφορείας. Νὰ διακριθῇ λοιπὸν τὸ ἔτος τὸ σχολικὸν εἰς τρεῖς τριμηνίαι, τῆς πρώτης ἀρχομένης ἀπὸ τῆς 15 Ἰουλίου, καθ' ἣν ὄρισται ἡ ἔναρξις τῶν παρκαδόσεων, καὶ ληγούσης κατὰ τὴν 15 Δεκεμβρίου, τῆς δευτέρας ἀρ-

(α) ΣΗΜ. Ἡ δικαιοσύνη ἐπιβάλλει νὰ ὑποστημείωσωμεν ὡς ἐπὶ ἀξιώ-
 παιτον ἐξαιρέσειν ἔχομεν ἀπὸ τινος ἐν Πάτραις· ὁ εὐπαιδευτος ἰατρός κ
 Ἰωάν. Γιαννόπουλος, ἐφορεῦσας ἐπὶ 14ετία, καὶ οἱ νῦν ἐφοροὶ κ. κ. Νικ.
 Θωμόπουλος Ζαρ. Ἀκρατόπουλος καὶ Ἰωάννης Ζωγράφος, ὁ μὲν πρώτος
 ἐξεπλήρωσε, οἱ δὲ τρεῖς ἄλλοι ἐκπληροῦσι τὸ καθήκον τοῦτο μετὰ ζῆλον καὶ
 ἀκριβείαν ἀξίαν τῆς ἐνταῦθα μνείας, οὐ μόνον καθ' ὄλην τὴν διάρ-
 κειαν τῶν ἐξετάσεων περιττεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἐπισκεπτόμενοι πολλάκις τὰ
 ἐκπαιδευτήρια.

χομένης ἀπὸ τῆς 15 Δεκεμβρίου καὶ ληγούσης κατὰ τὰς χειμερινὰς ἐξετάσεις, τῆς τρίτης ἀρχομένης ἀπὸ τοῦ τέλους τῶν χειμερινῶν ἐξετάσεων καὶ περατουμένης μετὰ τὴν λήξιν τῶν Γενικῶν ἐξετάσεων. Ἀφοῦ τοῦτο γίνῃ, νὰ κκνονισθῇ ὅτι ἐν τέλει ἐκάστης σχολικῆς τριμηνίας ἡ ἐφορεῖα θέλει συντάττει ἐν βιβλίῳ, ἐπὶ τούτῳ περατουμένῳ περὶ τῷ Νομκρηεῖῳ, πρῶξιν ἐπὶ τῆς ληξέσης σχολικῆς τριμηνίας, περιληχθῆναι πῶς διήνυσε τὴν τὴν ἡ ἐκπιδευσίς, καὶ τίνα κρίνει ἡ ἐφορεῖα δέοντα νὰ γίνωσι χάριν βελτιώσεως αὐτῆς πορείας. Ἐπὶ πάσης τοιαύτης πράξεως τίθησι τὸ ὑπουργεῖον ἐπίδομα ἀποζημιώσεως τοῖς ἀμίσθοις μέλεσι τῆς Ἐφορείας δραχμὰς 100. Ἡ δαπάνη αὕτη δὲν θέλει εἶσθαι μεγάλη διότι ἐξακοσίαις μόνον δραχμὰς θέλει ἀπαιτεῖ ἕκαστον σχολικὸν ἔτος. Ἐὰν ὅμως καὶ τοιαύτη θεωρηθῇ μεγάλη, τότε ἀς προβῇ ἡ Κυβέρνησις εἰς ἄλλην διάταξιν ὅπως ἀδάπνον ἐπειδὴ ἔχει ἐν τῇ ἐφορεῖᾳ τρεῖς μέλη ἀμισθα, τὸν Νομάρχην, τὸν Δήμαρχον καὶ τὸν ἀνώτερον τοῦ τόπου ὑπάλληλον, ἀς νομοθετήσῃ ὅτι ἡ ἐφορεῖα ὀφείλει νὰ συντάττῃ ὡς ἀνωτέρω τρεῖς πράξεις κατὰ πᾶν σχολικὸν ἔτος, ἐκάστην ἀμὲν τῇ λήξει ἐκάστης τριμηνίας· πᾶσα δὲ ὀλιγορῖα περὶ τὸ καθῆκον τοῦτο θέλει ἐπιβρῦνει μετὰ πρόστιμον ἕκαστον δραχμῶν ἕκαστον τῶν ἐμισθῶν μελῶν αὐτῆς· καὶ τότε τὰ τρεῖς κατὰ μέλη συγκαλοῦσι καὶ τὰ ἄλλα δύο, τὰ ἀμισθα· διότι τρεῖς ἀνώτατοι ἄρχοντες τοῦ τόπου θὰ ἔχωσι τόσην βεβαιότητα, ὥστε νὰ συνεφέρωσιν εἰς ἕκαστὸν καὶ δύο λογίους ιδιώτας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, ἡ ἀληθέστερον εἰπεῖν πρὸ πάσης βελτιώσεως ἢ μεταρρυθμίσεως τῆς ἐθνικῆς ἐκπιδεύσεως, προτέτακται ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως δημοσίων ἐκπιδευτηρίων οὐχὶ ἐπὶ χάρτου, ἀλλ' ἐπὶ ἐδάφους. Παιδευτήριον ὑποδομημένον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς παιδαγωγικῆς, κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας, καὶ τὰ περαγγέλιματὰ τῆς ὑγιεινῆς εἶναι ἡ πρωτότατη τῶν χρειῶν, ἧς ἡ θεραπεία θέλει ἐμυλλοχωρήσει καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς ἠθικῆς βελτιώσεως τῆς ἐκπιδεύσεως. Οἰκήματα, ὑποδομημένα

ὕπὸ ἰδιωτῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, χρησιμεύουσι σήμερον ἀντὶ ἐκπαιδευτηρίων. Ἡ δὲ μίσθωσις τῶν τοιοῦτων οἰκημάτων ἐγένετο καὶ αὕτη πικρανάλωμα τῆς πολιτικῆς, καὶ ἡ δύσμοιρος νεότης περιέρχεται τῇ δε κακεῖσε ὡς ἐμπόρευμα ἀποθηκεύμενον εἰς τὴν οἰκίαν φέρει ἡ πνοὴ τοῦ πολιτικοῦ ἀνέμου, ἀδιάφορον ἂν αὕτη ἔχη τὰ ἀπαιτούμενα εἰς Παιδευτήριον προσόντα. Ἡ δικαιολόγησις ὅτι ἀδυνατεῖ ἡ Κυβέρνησις νὰ ἔλθῃ εἰς τοιαύτην δαπάνην, εἶναι πρόφασις ἡ ἀκηδεῖα· διὰ τοῦ ὁποίου πληρώνει εἰς ἐκάστην οἰκίαν ἐνοικίου δύναται, δανειζομένη ἕκτινος Τραπεζίης, οὐ μόνον τὸν τόκον, ἀλλὰ καὶ τὸ κεφάλαιον κατ' ὀλίγον ὀλίγον νὰ ἀποσβέσῃ χρεωλυτικῶς. Ἐν Πάτραις π. χ. πληρώνει κατὰ μῆνα 350 διὰ Γυμνάσιον, 240 διὰ τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν Σχολεῖον καὶ 220 διὰ τὸ δεύτερον, ἐν ὅλῳ 810 δραχμᾶς κατὰ μῆνα, τούτεστιν 9,720 δραχμᾶς κατ' ἔτος, ἐκτὸς τῶν ἀποζημιώσεων, εἰς ἃς αὕτη ὑπόκειται, ἂν καταλίπη τινὰ τῶν οἰκιῶν τούτων. Διὰ τοῦ ποσοῦ τούτου ἡλίκοις τόκους καὶ κερφάλαια δὲν δύναται νὰ ἀποσβέσῃ, οἰκοδομοῦσα ἐν Γυμνάσιον καὶ δύο Σχολαρχεῖα! Ἐχει δὲ ἡ Κυβέρνησις καὶ ἄλλο εὐτύχημα, ὅτι καὶ αὕτη ἔχει πανταχοῦ οἰκόπεδα, καὶ τοὺς δήμους εὐρίσκει προθύμους εἰς δωρεὰν οἰκοπέδου δι' ἐκπαιδευτήριον.

ΕΠΟΠΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ.

Τὸ νομοθέτημα τοῦτο, τὸ ἐν τῷ νομοσχεδίῳ περιλαμβανόμενον, θεωροῦμεν ὡς τὸ ἀναγκαιότατον καὶ ἄριστα ἐστοχασμένον. Ἐνα δὲ μόνον φόβον ἔχομεν περὶ αὐτοῦ· οὗτος δ' ἐστὶ ὁ ἐγγιγνόμενος ἐπὶ πάσης παρ' ἡμῖν δημιουργίης θέσεως, μήπως τούτεστιν ὑπαχθῇ καὶ τὸ συμβούλιον τοῦτο εἰς τὰ κατὰ τὴν κοινὴν ἔκφρασιν *risqué*· διὰ τοῦτο ἠθέλομεν εὐχηθῆ ἵνα ἡ δικιμονὴ τῶν διορισθησομένων συμβούλων ἢ ἐποπτῶν κωνοισθῇ εἰς ὠρισμένων ἐτῶν θητείας, ὅπως καὶ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῶν οἰκονομικῶν· διότι ἂν δι' ἐκάστου ὑπουργοῦ θὰ ἔχωμεν καὶ νέους συμβούλους, τότε ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθετήματος τούτου ἀπώλετο τελῶς.

ΤΥΧΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ.

Ὅπως τὸ Νομοσχέδιον ἐξησφάλισε τὸ περὶ παύσεως τῶν δημοσίων λειτουργῶν τῆς Ἐκπαιδευσεως, οὕτως ὄφειλε νὰ προνοήσῃ καὶ περὶ τῆς μετὰ τὴν λήξιν τοῦ σχολικοῦ ἔτους μεταθέσεως αὐτῶν, καὶ οὐχὶ νὰ ἐξκρτήσῃ ταύτην ἐκ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ὁ οὗς λόγους ἐκεῖνος κρίνει τότε εὐλογον· πρὸ τῶν ὁμμάτων δὲ τῶν νομοσχεδιστῶν ἀναπετάσσου καθ' ἕκαστον Αὐγουστον τὸ διδασκαλικὸν θέατρον τὴν ἀυλαίαν αὐτοῦ, καὶ αἱ Ἀθηναὶ σύμπασαι παρίστανται θεώμεναι τὴν κίνησιν τοῦ διδασκαλικοῦ, ἵνα ὁ εἷς ἐκτοπίσῃ τὸν ἕτερον, δι' οὗς πάντοτε λόγους κρίνει εὐλογον ὁ ὑπουργός. Τὸ οὕτως ἀκροσφαλὲς τῆς ἡν κατέχει ἕκαστος δημοσίως λειτουργὸς τῆς Ἐκπαιδευσεως θέσεως ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις εἶναι ἄξιον στηλιτεύσεως, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρκούμεθα εἰς τὰς κυριωτέρας καὶ τὰς μᾶλλον ζημιώδεις τῇ τε ὑπηρεσίᾳ καὶ τῷ ἀξιώματι τούτῳ.

Α'. Αἱ διακοπαὶ ἐδόθησαν τοῖς ἐκπαιδευταῖς οὐ μόνον πρὸς ἀναψυχὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸς προαγωγὴν τῆς ἐπιστήμης, πρὸς κατάρτισιν καὶ προπαρσκευὴν τῆς διδασκίμου ὕλης διὰ τὸ ἐπὶ τὸ ἔτος, καὶ πρὸς βελτιώσιν ἐν γένει τῶν μετερχομένων τὴν λειτουργίαν ταύτην. Ἄλλ' οὐδεὶς τῶν σκοπῶν τούτων πραγματοποιεῖται· διότι πᾶς στέργων τὴν θέσιν του, καὶ πᾶς ἀποστέργων τὴν ἐκυτοῦ εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὀδεύσῃ ὅσον ἐνωρίτερον τὴν εἰς Ἀθήνας ἄγουσαν, ὁ μὲν πρὸς ἄμυναν κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως ἢ τῶν ἐπιδρομῶν, ὁ δὲ πρὸς ἐκτόπισιν καὶ κατάληψιν τῆς τοῦ ἄλλου. Καὶ οὕτω συνῆθροίζομενον ἐκ πάντων περῶν γῆς εἰς Ἀθήνας τὸ διδασκαλικὸν ἀρχεται τῶν πολεμικῶν αὐτοῦ προπαρσκευῶν, καὶ ἐπιστάντος τοῦ Αὐγούστου συνάπτεται γενικὴ μάχη· ἢ δὲ πρωτεύουσα δικτελεῖ ἐν διδασκαλικῇ ἐπαναστάσει. Οὕτω λοιπὸν οὐ μόνον αἱ διακοπαὶ ἀπόλλυνται, ἀλλὰ καὶ κατακόπους καὶ ἐξηντημένους, ἀπομακρυνθέντας δὲ καὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς ἀποστέλλουσι τοὺς δημοσίους τούτους λειτουργοὺς εἰς τὰ διάφορα ἐκπαιδευτήρια.

Β'. Ἐν ᾧ διὰ τοῦ ἀμσταθέτου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἕκαστος τούτων τελεῖ ἐπιμελῶς, φιλοπόνως καὶ

συντόμως τὴν ἔκυτοῦ λειτουργίαν, μὴ ἔχων ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ ἄλλο ἢ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν καθ' ἑκαστὴν, ἕνα δικπεριωθέντα εἰς τὴν ὄχθην τῶν Γενικῶν ἐξετάσεων, καταλαμβάνει αὐτὸν ἢ ἰδέα τῆς αὐτοσυντηρησίας καὶ τῆς ἀποφυγῆς παντὸς ὅτι διαβλέπει οὗτος ὡς ἐνδεχόμενον νὰ προκλέσῃ ἢ διευκολύνῃ μετὰθεσιν αὐτοῦ, ἂν θέλῃ καὶ εὐχαριστῆται νὰ μείνῃ, ἐν ᾧ τόπῳ τέτακται, τὸν ἀκτίον δὲ ἂν θέλῃ νὰ φύγῃ ἢ δὲ τοιαύτη ἢ τοιαύτη ἰδέα αὐτοῦ εἶναι ὁ γνώμων καὶ ἡ πυξίς, ἣτις τοῦτον καθοδηγεῖ εἰς τὴν διχχείρισιν τοῦ σπουδαιοτέρου καὶ κρισιμωτέρου τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ τμήματος, ὅπερ ἐστὶν αἱ ἐξετάσεις καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τούτων. Διότι ὁ διδάσκαλος ἢ καθηγητής, ὁ δικπεριούμενος εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τοῦ χρόνου, θεωρεῖ ἑκυτόν ἀπλῶς καὶ μόνον διδάσκαλον ἢ καθηγητήν, παρὰ τίνι ὅμως πειδευτηρίῳ μετὰ τὸν Αὐγουστον, τοῦτο δὲν δύναται νὰ λύσῃ οὔτε δι' ἑκυτοῦ, οὔτε διὰ τῆς ὑπηρεσίας, ἀλλὰ διὰ τῶν Ἀθηνῶν. Τοῦτο γινώσκοντες καὶ οἱ μνηστῆρες αὐτοὶ μεταβάλλουσι συμπεριφορὰν μετὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων πρὸς τοὺς ἄρτι διδάξαντας αὐτοὺς καὶ λύεται πᾶς δεσμός.

Γ'. Ἡ ἀβεβαιότης αὕτη παρκαλύει τὰ μέγιστα καὶ εἰς προσχεδιαγράφησιν καὶ ἐφαρμογὴν παντὸς μέτρου καὶ πᾶσης πορείας, ἣν ὀφείλει ἕκαστος Σύλλογος νὰ διαγράψῃ κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὰς ἀνάγκας, τὰς ὁποίας οὗτος βλέπει ἐν ᾧ τέτακται παιδευτηρίῳ.

Δ'. Τὰ ἐν Ἀθήναις καθ' ἕκαστον Αὐγουστον διαδραματιζόμενα ἐπενεργοῦσι τὰ μέγιστα καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν κατάρπτωσιν τοῦ ἀξιώματος τούτου πρὸ τῶν ὀμμάτων ἐκλεκτῆς κοινωνίας καὶ αὐτοῦ τοῦ τύπου, καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν ἐχθρικῶν διαθέσεων πρὸς συνκδέλφους, οἵτινες ἄπικντες πρέπει νὰ θεωρῶσιν ἑαυτοὺς ὡς ἀδελφούς καὶ συναγωνιζομένους πρὸς ἕνα κοινὸν καὶ ἐθνωφελῆ σκοπόν.

Ἀνάγκη λοιπὸν ἔναι ἢ μετὰθεσις ἀρθῆ ἀπὸ τοῦ αὐθαίρετου τοῦ ὑπουργοῦ, ἀπκλαττομένου καὶ τούτου τῆς ἀηδοῦς ἀπασχολήσεως ἐπὶ τῶν προσωπικῶν, καὶ τῆς ἔτι ἀηδεστεράς εὐκαιρίας νὰ ἀποκλύπτωνται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ὅσα ἕκαστος τεκταινέται βδελυρὰ καὶ μισαρὰ πρὸς ἐκτόπισιν συναδέλφου του. Νὰ ἐξαρ-

τηθῆ ἢ δὲ μεταθέσει ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς, ὀριζομένου ῥη-
τῶς ὅτι οὐδεὶς μετατίθεται ἄνευ λόγου τῆς ὑπηρεσίας· τὸ δὲ
στόμα τῆς ὑπηρεσίας εἶναι ὁ προϊστάμενος, ἡ ἐφορεία καὶ διοικη-
τικὴ ἀρχή· ἀλλὰ καὶ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν οὗτοι γνωμοδοτή-
σωσι περὶ μεταθέσεως, θέλει ζητεῖσθαι πρότερον καὶ ἡ ἀπολογία
τοῦ μετατεθημένου. Ὅσοι δὲ μέλλουσι ἕνεκα τῆς ὑπηρεσίας νὰ
μετατεθῶσι θέλουσιν ἀντιμετατίθεσθαι μετ' ἄλλων καθ' ὧν ὁμοίαι
γνωμύσεις ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἐγένετο.

Οὕτω νομίζομεν ὅτι αἴρεται καὶ τὸ ἄτοπον τοῦτο πρόβριζον,
καὶ οὐχὶ καθ' ἡ δικλείμματα χρόνου δέδωκεν ἡ τύχη εἰς τὸν
κλάδον τοῦτον ὑπουργὸν οἴκοθεν σεβόμενον τὰ δικαιώματα, ἅτινα
ἕκαστος τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ κέκτηται. Οἷοι ὁμολογουμένως
ὑπῆρξαν ὁ κύριος Μίλησης καὶ ὁ κύριος Δηλιγιάννης.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΓΓΡΑΦΟΜΕΝΩΝ κτλ.

Τὸ ἄρθρον 17 τοῦ Νομοσχεδίου περιέχει τὴν διάταξιν ὅτι
κατὰ τὴν πρώτην ἐν Γυμνασίῳ ἢ Προγυμνασίῳ ἐγγραφὴν αὐτοῦ
πᾶς μαθητῆς πληρόνει δικαιώμα ἐγγραφῆς δρχμᾶς 10. Ὁ
λαμβάνων ἐνδεικτικὸν προβιβασμοῦ ἢ ἀπολυτήριον πληρόνει
ὡσαύτως δρχμᾶς 10.

Κατὰ τὸ ἐν ἰσχύϊ σύστημα πληρόνει ὁ μαθητῆς δρχμᾶς 5
διὰ τὴν ἐγγραφὴν καὶ 3 ἐπὶ ἐνδεικτικοῦ ἢ ἀπολυτηρίου. Τὴν
ἐπικύζησιν τοῦ δικαιώματος τούτου ἠθέλομεν ἐπιδοκιμάσει πλη-
ρέστερα, εἰ ἐκάνονίζετο ὅτι εἰς μὲν τὸ ταμεῖον τῶν συντάξεων
δὲν θέλουσι ἀποστέλλεσθαι εἰληθῶσι καὶ πρότερον δηλ. 5+3=8,
αἱ δὲ πλεὸν τούτων, τούτέστι 12, θέλουσι χρησιμεύσει εἰς
συγκρότησιν ταμείου περ' ἐκάστῳ Γυμνασίῳ, ἐρχομένου εἰς θε-
ρπεῖαν τῶν ἀνγκῶν τοῦ Φυσικοῦ καὶ Χημικοῦ ἐργαστηρίου
καὶ εἰς κκαρτισμὸν βιβλιοθήκης. Οὕτως ἠθέλεν κατ' ὀλίγον
συγκροτηθῆ ἐν ἐκάστῳ πρωτεύουσῃ νομοῦ καὶ ἐπαρχίας βιβλιο-
θήκη ἐπαξίαι τῆς προσωνομίας τροφείου καὶ ἱατρείου τῆς ψυχῆς
καὶ τῆς δικαιοσύνης.

ΤΜΗΜΑ Β΄.

ΚΑΡΔΙΑ

ΗΤΟΙ

ΠΘΙΚΗ ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ.

Παιδεύειν καὶ παιδεύοις δὲν σημαίνει οὔτε ἐννοεῖ βεβαίως τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας ἀπλῶς, τοῦ ὕσον πολυτίμου, τοσοῦτον καὶ φοβεροῦ καὶ κινδυνώδους τούτου ὕπλου τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ σὺν τῇ ἀναπτύξει αὐτῆς καὶ τὴν καλλιέργειαν καὶ διάπλασιν τῆς καρδίας, τὴν μόρφωσιν καὶ θεμελίωσιν τοῦ ἤθους ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ ἀποδιδόμενος εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας νεανίας, φέρων τὴν μὲν διάνοιαν πεφωτισμένην, τὸ δὲ ἤθος εὖ πεπλασμένον, δύναται εὐλόγως νὰ προσκγορευθῇ πεπαιδευμένος. Παρ' ἡμῖν ὅμως, οἵτινες τὰ πάντα παραδόξως συγχέομεν, πολλῶν δὴ μᾶλλον τοὺς παραστατικούς τῶν ἐννοιῶν ὅρους, ὁ πεπαιδευμένος καὶ γραμματισμένος περιέπεσαν εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν, καὶ πεπαιδευμένον ἐννοοῦμεν τὸν γραμματισμένον, γραμματισμένον δὲ τὸν πεπαιδευμένον, πεπαιδευμένον δὲ καὶ γραμματισμένον ἐννοοῦμεν οὐχὶ ἄλλον ἢ τὸν εἰδότα ἀπλῶς τὰ γράμματα, τὸν ἔχοντα τούτέστι ἠχονημένην τὴν διάνοιαν. Ἡ σύγχυσις δὲ τῶν δύο ἀλλήλοις διαφόρων τούτων ὄρων μετηνέχθη καὶ εἰς τὰ Ἐκπαιδευτήρια μας, καὶ οὕτω πολλοὶ θεωροῦσιν οὐδὲν ἄλλο ταῦτα εἰμὴ ἐργαστήρια διανοητικῆς ἀναπτύξεως, τοὺς δὲ ἐν αὐτοῖς τελοῦντας τὴν λειτουργίαν ταύτην ὑπολαμβάνουσιν ὡς ἄλλους ξηρακωνητάς, ἐντεταλμένους ἵνα ἀκονίζωσιν ἐπὶ τοῦ τροχοῦ τὸν ξηρὸν τῆς διανοίας Ἰπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὰ ἐκπαιδευτήρια μας ἐλειτούργησαν καὶ λειτουργοῦσιν οὐχὶ πᾶν ὑπολειπόμενα τῶν ἐν ἄλλοις εἰς τὰ γράμματα προηγμένων ἐθνῶν παιδευτηρίοις καὶ συστήμασι, δὲν εἶναι ὅμως, καθ' ἡμᾶς, τοῦτο, τὸ εἰς ὃ ὀφείλομεν νὰ ἀφιε-

ρώσωμεν πᾶσαν ἡμῶν τὴν μέριμναν καὶ ὡς εἰς κέντρον νὰ περιδινῶμεν αὐτήν, ἀλλὰ τὸ ἕτερον ἐκεῖνο, καθ' ὃ ἡ δικνοητικὴ ἀνάπτυξις παρ' ἡμῶν δὲν βαίνει ἐν συμμετρίᾳ πρὸς τὴν ἠθικὴν διέκπλασιν, δὲν ἠσυχολήθημεν δηλ. ποτὲ προσηκόντως νὰ φέρωμεν εἰς ἰσορροπίαν τὰς δύο πικνὸς λογικοῦ ὄντος δυνάμεις, τὴν διάνοιαν καὶ τὴν καρδίαν, ἀλλὰ μείζονα ἐπιμέλειαν, καὶ φροντίδα καταδαπανῶντες εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δικνοίας, ἐκπικιδεύομεν τὸ ἔθνος ὑπερτροφικῶς.

Ἡ ἔρευνα τῶν παθολογικῶν αἰτίων τοῦ σπουδαιοτάτου καὶ κυριωτάτου τούτου νοσήματός, πρὸς ὃ σύμπαντες ὀφείλομεν νὰ προσηλώσωμεν πᾶσαν ἡμῶν τὴν διάνοικιν καὶ πεῖρξιν, διότι κατὰ τοῦτο πονεῖ ἀλγεινότερα σήμερον καὶ Πολιτεία καὶ Κοινωνία, ἄγει εἰς τρεῖς τοὺς αἰτίους, τοὺς οὐσιωδῶς πταίοντας· πρώτη ἐστὶν ἡ οἰκογένεια, δευτέρη ἡ Πολιτεία, τρίτον τὸ σχολεῖον.

Α'. Οἰκογένεια· ἡ οἰκογένεια εἶναι τὸ πρῶτον καὶ ἀρχικὸν Σχολεῖον, ὅπερ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας ἀπεργάζεσθαι τὴν πρώτην διέκπλασιν τῆς καρδίας τῆς νεότητος, ἣτις τίθησιν ἐνταῦθα τοὺς πρώτους λίθους τοῦ κρηπιδώματος, ἐφ' οὗ μέλλει νὰ οἰκοδομήσῃ τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς αὐτῆς παιδεύσεώς της. Ἡ οἰκογένεια εἶναι ἐκεῖνη, ἣτις πρὸς τὸ ἴδιον ἑαυτῆς συμφέρον καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς βλαστήματος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ εἰς τὴν τυρερὰν ταύτην ἡλικίαν ἕξιν τὴν εὐσημαλογικὴν καὶ τὴν εὐσταλῆ συμπεριφορὰν· ἡ οἰκογένεια θὰ ἐνσκηπῆ τὴν ἀπκλὴν νεότητα εἰς τὴν φιλεργίαν καὶ τὴν τοῦ χρόνου φειδῶ· ἡ οἰκογένεια ὀφείλει νὰ κρατῆ ἐπὶ ἰδίῳ ἑαυτῆς καὶ τοῦ τέκνου συμφέροντι πάντοτε ἀπκρμείωτον καὶ ὑψηλὰ τὴν ἰδέαν τοῦ διδασκάλου. Ἐνταῦθα, τούτέστιν ἐν τῇ οἰκογενεῖ, θὰ διδασχῆ ἡ νεότης ἐν πρώτοις τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν εὐπίθειαν πρὸς τοὺς διδασκάλους, παρ' αὐτῶν δὲ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ πρὸς τοὺς ἀνωτέρους· ἡ οἰκογένεια, συμπράττοντος καὶ τοῦ Σχολείου, διὰ τοῦ παραδείγματός της θὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀνυπόκριτον λκτρείν πρὸς τὸν Θεόν. Πῶς δ' ἔχει ἡ οἰκογένεια παρ' ἡμῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν. Εὐθύς ὡς περυγίση ὀλίγον ὁ παρ' αὐτῆ ἐκτρεφόμενος νεοσσὸς κηρύττεται παρ' ἡμῶν ἰσοπολίτης ἐν τῇ οἰκογενεῖ, καὶ ἀπολαύει ἐν τῇ μικρῇ ταύτῃ καὶ στοιχειωδεδεστέῃ πο-

λιτείχ ὅσα καὶ ἔτι πλείονα δικαιοῦματα ἀπολύει ἐν τῷ συνταγματικῷ ἡμῶν πολιτεύματι πᾶς ὁ τυχὼν τῆς εὐμοιρίας νὰ γεννηθῆ ἐπὶ τοῦ κλασσικοῦ τούτου ἐδάφους, καὶ νὰ κλωσῶσιν αὐτῶ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του αἱ μοῖραι ἄχρι τοῦ 21 ἔτους τῆς ἡλικίας, ἢ καὶ τοῦ πέμπτου, ὅταν γίνωνται ἐλεύθεροι αἱ ἐκλογαί. Καταλαμβάνων τοιαύτην ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενεῖς θέσιν ὁ βρεφοπολίτης οὗτος καθίστησιν ἐκυτὸν ὀλίγον κατ' ὀλίγον κυρίαρχον, καὶ δι' αὐτοῦ εἰσάγεται ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡ παιδοκρατία. Τὰ πάντα ἐν αὐτῇ καὶ πάντες κινουῦνται καὶ ἄγονται κατὰ τὰς τυφλάς τοῦ βρεφοπολίτου· τούτου ὄραξ καὶ ὀρέξεις, τοῦ κατὰ μικρὸν κατκιστάντος ὑπερτέρου πάσης τιμωρίας καὶ χαλιναγωγῆσεως, τοῦ εἰσάγοντος εἰς δίκην πολλάκις παρὰ τῇ οἰκογενεῖα τοὺς διδασκάλους του, καὶ εὐρίσκοντος παρ' αὐτῇ δικαιοσύνην, τοῦ οὐχὶ σπανίως, ἀλλὰ μάλιστα συνηθέστατα ἐγείροντος αὐτοὺς εἰς ἐπανόρθωσιν καὶ ἐξολοθρευτικὸν πόλεμον κατὰ τῶν διδασκάλων, εἰ μὴ οὗτοι προαχέουσι τὸ ἀνίκαιον τέκνον των εἰς τῆξιν ἀνωτέρην, ἢ ἂν τιμωρήσωσιν ἀτάκτημά τι καὶ παρεκτροπὴν αὐτοῦ, θεωροῦντας τὸ τοιοῦτο ὡς ὄνειδος καὶ προσβολὴν τῆς οἰκογενεῖας, πρὸς ἣν ὁ διδασκάλος ὀφείλει νὰ ἀποτίσῃ καὶ ἀποζημιώσιν.

Οὕτω λοιπὸν ἡ νεότης δικτελεῖ ὡς τὰ πολλὰ παρ' ἡμῖν εἰς διηνεκῆ τινα ἀμπωτιν καὶ παλίρροϊαν, τῆς οἰκογενεῖας ματαιούσης ὅ,τι τὸ Σχολεῖον δι' ἀτρύτων προσπαθειῶν μαχθῆ νὰ ἀπεργασθῆ καθ' ὅτι τὸ Σχολεῖον δὲν δύναται ὡς Σχολεῖον παρὰ νὰ παιδεύῃ, τούτεστι νὰ ἀναπτύσῃ τὴν δίκαιοσιν καὶ κηλιεργίᾳ τὴν καρδίαν. Οὐδὲν ἄλλο ἔχει νὰ πράξῃ τοῦτο, οὐδὲ ἀκούῃ καὶ διδάσκειται ὁ παῖς ἐν τῷ σχολείῳ ἄλλὰ παρ' ὅσα καὶ οἷς ἐπαγγέλλεται τοῦτο. Ἡ περικρατικὴ ἀλήθειαι τῶν λεγομένων εὔρηται· ὅπου ἡ οἰκογένεια καὶ τὸ Σχολεῖον συμμαχοῦσι καὶ ἐνεργοῦσι συμφῶνως καὶ συμμετρικῶς. Ὅπου ἡ οἰκογένεια συναντιᾶται πρὸς τὴν ἐν ἰσχύϊ παιδευσιν ἐκεῖ βλέπομεν καὶ βλαστάνοντα καὶ ἀναπτυσσόμενα βλασττήματα ἀγλαόκαρπα, καὶ ἐπίζηλα παραδείγματα· ὅπου ὅμως οἰκογένεια καὶ Σχολεῖον δὲν συναντῶσιν ἀλληλα, ἢ συναντῶμενα συγκρούονται καὶ ἀλληλομαχοῦσιν, ἐκεῖ δυοῖν θῆτερον συμβήσεται, ἢ θὰ ὑπερισχύσῃ τὸ ἐν ἡ τὸ ἕτερον, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀμφοτέρως τὰς περιπτώσεις θὰ ἔχωμεν ἀτελεῖς παρηγόμενον.

Β'. Πολιτεία. Καὶ ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι τῆς παρούσης πραγματείας, ὅπου τὴν διάνοικον εἴχομεν ὑπ' ὄψιν, ἀπαιστος δὲν εὐφραδὴ ἢ Πολιτεία, καὶ ἐνταῦθα πταίει τὰ μέγιστα καθ' ὅτι ὅλη ἐπιδοθεῖσα εἰς τὴν φροντίδα τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐτέρας τῶν δυνάμεων τοῦ λογικοῦ ὄντος, τῆς διανοίας, ἐγένετο παραίτιος τῆς κατὰ ταύτην μὲν ὑπερτροφίας, κατὰ τὴν ἄλλην δὲ ἰσχυρότητος καὶ κατεσκληρώσεως. Ἐὰν εἴπη τις ὅτι δημοσίαι ἠθικαὶ οὐδὲν ὡς ὑφίσταται ἐν Ἑλλάδι, ὅμμη ἀκούμητον Πολιτείας οὐδὲν ὡς ἐποπτεύει τὰ δημοσία ἤθη, ἀλλ' ὅτι ζῶμεν καὶ διάγομεν ἕκαστος ἀυθεκῆστος, εἰκῆ καὶ κατὰ τὰς ὁρμὰς καὶ ὁρέξεις ἡμῶν, θέλει εἶπει τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. Ἡ ἐξαχρείωσις καὶ ἡ διαφθορὰ, τὴν ἀπουσίαν τῆς δημοσίας ἠθικῆς ἐπωφελοῦμεναι, ὕψωσαν θρασεῖν καὶ ἀπειλητικὴν τὴν καθ' ὅλας τὰς ἐπόψεις εἰδεχθεστέτην αὐτῶν κεφκλήν, καταλυμένονεκα τὸ κοινωνικὸν ἡμῶν σῶμα. Τὴν ἀτυχῆ νεότητα περιβόλλει πάντοθεν πυκνὸν καὶ δυσεξίτητον φαυλότητος πανταεἰδοῦς δίκτυον, Πηγίδες ἀτιμίας καὶ ὀλέθρου οὐχὶ πικρὸς ὅ,τι παρ' ἀνθρώποις τιμίον καὶ σεβαστοῦ, ἀλλὰ καὶ παρὰ κτήνεσι μισαροῦ καὶ ἀποτροπαίου εἶναι ἐσταμμέναι κατὰ τῆς τρυφεράς καὶ ἀπειροκάκου ἔτι ἡλικίας ταύτης. Τὰ κερνεῖς, τὰ οἰνοπωλεῖς, τὰ ζυθοπωλεῖς, οἴκοι ἰδιωτικοί, καὶ ἄλλα μυρία κατκτώγεις εἶναι οἱ βίθροισι εἰς τοὺς ὁποίους ἀγεταὶ παγιδευομένη ἡ ἡλικία αὕτη, καὶ ἐντὸς τῶν ὁποίων παρὰ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων ἡμῶν, ἰδιωτῶν τε καὶ μὴ, γονέων καὶ διδασκάλων κατακυλιόμενη, ἀπόλλυσι τὸν ἀνθρωπισμὸν αὐτῆς, διαπλαττομένη καὶ τεκτονουμένη ὑπὸ τῶν ἀκκτονομάστων ἐκείνων τεκτόνων, οἵτινες εἰς σύστημα πλέον καὶ ἐταιρισμὸν ἀπροκλύπτως ἀνήγαγον τὴν ἐπιβουλήν κατὰ τῶν χρηστῶν τῆς νεότητος ἡθῶν. Ἡ οἰκογένειαι, ὁμολογοῦσα τὴν ἀδυναμίαν τῆς, τὴν ἤτταν τῆς ἐνώπιον τῶν πολεμίων τούτων, ἐκλιπαρεῖ καὶ ἐξικετεύει τὴν σωτηρίαν τῶν τιμακλῶν τῆς ἀπὸ τοῦ Σχολείου τὸ Σχολεῖον μ' ὅλην τὴν ἀπθένειαν καὶ ἀνεπάρκειαν αὐτοῦ δὲν ἀποκρούει τῆς τοιαύτης φιλόστοργον ἐξικεσίαν, δὲν λέγει ὅτι ἀρ' οὐ σεῖς οἱ γονεῖς, οἱ συντηροῦντες, οἱ διατρέφοντες καὶ παρασκευάζοντες δι' ἀτρύτων μόχθων καὶ τλαιπωριῶν τό τε παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῶν ἐξαρτημάτων Σας τούτων δὲν δύνασθε νὰ ἐπιβλήητε αὐτοῖς, πῶς θὰ δυναθῶ νὰ

κατορθώσω ἐγὼ τοῦτο, ἐγὼ ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκ τῶν 24 ὥρων τοῦ ἡμερονοκτίου μόνον πέντε ὥρας διαπανθῶσι οἱ φίλτατοί σας, καὶ κατὰ τὸ δικάστημα τοῦτο οὐδεμίαν τὸ πικρῆσαν παρέχουσί μοι εὐλογον ἀρορημὴν δυσχερασίας, τὰς δὲ λοιπὰς τοῦ ἡμερονοκτίου τμήματος ὥρας δικνύουσιν ἐκτὸς τοῦ Σχολείου, πρὸ ὑμῶν ταῖς γονεῦσι; τὸ Σχολεῖον δὲν λέγει τοῦτο, ἀλλ' οἰκτεῖρον ἔσωθεν τὴν εἰς ἣν περιέστημεν κατὰστασιν ἰσχυρίζεσθαι παντὶ σθένει, οἷον μονομαχοῦν κατὰ δεινῶν καὶ πολυειδῶν πολεμίων, νὰ κερδίτῃ αὐτὸ τὸν μαθητὴν, ἐξαρχῆς τοῦτον ἀπὸ τῶν γαμψῶν ὀνύχων τῆς πολυκεφάλου τρύτης ἄλλης λερναικῆς τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων Ἰθράς. Ἀλλ' ἔχει καὶ τοῦτο ἀρχὴν γε τὴν δύναμιν, ἀπ' οὗ ἀπέβηκον αὐτὴν οἱ γονεῖς, ἢ οἰκογένειαι; ἢ, ἔχον ὀρθὴν τὴν ἠθικὴν δύναμιν, κέκτηται καὶ τὰ ὑλικὰ ἐκεῖνα μέσα, δι' ὧν νὰ δύναται τελεσφόρως νὰ ἀντεπεξέλθῃ ἀμυνόμενον καὶ προσπίζον τὸν πολίτην τοῦτον τῶν γρχμμάτων; Πάντες γινώσκουμεν τίνα ἔχουσι τὰ Σχολεῖα, καὶ τίνων στεροῦνται.

Τούτων λοιπὸν οὕτως ἔχόντων καὶ γνωπτῶν καὶ ὁμολογουμένων πρὸ ἀπόντων καὶ αὐτῆς τῆς Πολιτείας, τίνα ἀπόκειται τὸ καθήκον νὰ ἐπέλθῃ εἰς σωτηρίαν καὶ περιφρούρησιν γενεᾶς ὀλοκλήρου, μελλούσης νὰ ἀποτελέσῃ, τῇ διαδοχῇ τῶν περιτελλομένων ἐνιαυτῶν, τὴν ἐθνικὴν ὀλομέλειαν, καὶ νὰ προαγάγῃ τὸ ἔθνος εἰς παρὰ ἄλλῃλον πρὸς τὰ σήμερον πεπολιτισμένον τῆς Ἑσπερίας ἔθνη, πρὸς ἃ ἐπίφθονον ἀτενίζομεν πόρρωθεν τὸ βλέμμα ἡμῶν; Οὐδενὶ βεβηκίως ἄλλῃ ἢ τῇ Πολιτείᾳ.

Ἰδόμεν οὖν πῶς αὕτη μετὰ 45ῆτη πεῖρα ἐρχεται τέλος ἐπὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πρωτίτου καὶ σοφρωτάτου τούτου καθήκοντος; διὰ τοῦ ἐν λόγῳ Νομοσχεδίου, τοῦ μέλλοντος νὰ ἀντικτασθήσῃ τὸ ἐν ἰσχύϊ.

Ἐν σελίδι 45ῃ εὔρηται τὸ Πρῶτον Κεφάλαιον, διακλαμβάνον περὶ ἐγγραφῆς τῶν μαθητῶν ἐν δέκῃ καὶ τρισὶν ἀρθροῖς, ἀπὸ τοῦ 158 ἄχρι τοῦ 170. Τὰ ἀρθρα ταῦτα, διακλαμβάνοντα περὶ τῶν προσόντων καὶ τῶν τίτλων, τῶν παρεχόντων δικαίωμα ἐγγραφῆς τοῦ προσερχομένου εἰς τὴν πολιτεῖαν τῶν Γρχμμάτων, φαινόντα ἐπιλαθόμενα τελῶς τοῦ ἥθους, καὶ τὴν δεικνύουσαν μόνον ἔχοντα ὑπ' ὄψιν ταύτην κωνορίζουσι καὶ ὀρίζουσιν ὁποῖα δέον νὰ ἦναι περὶ διαγωγῆς οὐδὲ λέξις καὶν μίαν ῥίπτεται πρὸς τῶν 13ῶν τούτων

ἄρθρων. Τὸ ἐν ἰσχύϊ ὅμως σύστημα καὶ περὶ 45 ἐτῶν ἐλθὼν εἰς τὴν ὑπαρξίν, ἐν ἐποχῇ μάλιστα καθ' ἣν τὸ ἦθος δὲν διετέλει ὑπ' ἣν διατελεῖ σήμερον νοσηρὰν κατὰστασιν, ἀλλ' ἦν τὸ ἦθος ἐκεῖνο τὸ παρχαγὸν τοὺς πτέρυξ ἡμῶν, τὴν μακαρίαν ἐκεῖνην καὶ ἐπίζηλον γενεάν πρὸς ἣν ἐντροπαλιζόμενοι ἀτενίζομεν μὲ ἐνδακρυ ὄμμα, καὶ στεναγμὸν παρωχημένης μακαριότητος καὶ εὐδαιμονίας, δὲν ἠμέλησεν ὅμως τοῦ ἦθους, ἀλλ' ἐν ἄρθρῳ 19ῳ τοῦ περὶ Ἑλληνικῶν Σχολείων καὶ Γυμνασίων Βασιλικῷ Διατάγματι τοῦ 1836 ἐντέλλεται ἐπὶ λέξεσι τάδε «Εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα μόνον τοιοῦτοι παῖδες γίνονται δεκτοί, ὅσοι κατὰ τακτικὰς ἀποδείξεις τῶν Σχολείων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐφοίτων, ἔχουν τὰς ἀνγκαίαις προκαταρκτικὰς γνώσεις τῶν ὅσα διδάσκονται εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, καὶ διαγῶγῃ ἄμεμπτον.» Ἡ ρήτρα αὕτη τοῦ 19ου ἔθρου τοῦ ἐν ἰσχύϊ συστήματος ποῦ ἀπκντᾷ παρὰ τῷ ἐν Νομοσχεδίῳ; ἢ ἀν μὴ αὕτη τίς ἄλλη παρχαπλησία κἄν μέμνηται τῆς διαγῶγῆς; οὐδαμῶς καὶ οὐδεμίαν. Καὶ ὅμως ἐφαρμοζομένη ἡ ρήτρα αὕτη εἰλικρινῶς καὶ πιστῶς, καὶ ἐπιρρόνυμένη, ὡς ἦν προσδοκῆσιμον ἐκ νεωτέρων νομοθετημάτων, θὰ ἀπέβαιεν οὐχὶ ἀσθενῆς χαλινὸς τῆς πωλοδαμνουμένης ἐν τοῖς παιδευτηρίοις νεότητος. Τοῦ μαθητοῦ ὁ χαλινὸς εἶναι αἰ ἐξετάσεις καὶ ἢ ἐπὶ τοῦ ἐνδεικτικοῦ αὐτοῦ σημείωσις τοῦ ἀποτελέσματος αὐτῶν· ἐκεῖ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἄχρι τέλους ἔχει τὸν ὀρθαλμὸν αὐτοῦ ἀτενῆ, καὶ τὴν γέφυραν τῶν ἐξετάσεων καὶ τοῦ ἀποτελέσματος αὐτῶν ἔχει ἀείποτε ἐν νῷ· ὅταν λοιπὸν τὸ Παιδευτήριον, δίδον αὐτῷ τὸ ἐνδεικτικόν, σημειῖ τὴν μὲν ἐν τοῖς γράμμασιν ἐπίδοσιν αὐτοῦ καλὴν, τὴν διαγωγὴν του ὅμως οὐχὶ ἄμεμπτον, τότε αὐτὸ τοῦτο τὸ Σχολεῖον δυνάμει τοῦ ἄρθρου 19ου τοῦ ἐν ἰσχύϊ Κανονισμοῦ δύναται νὰ εἴπῃ εἰς τὸν τοιοῦτο φέροντα ἐνδεικτικὸν μαθητὴν «Κύριε δὲν σὲ δέχομαι εἰς ἐγγραφὴν εἰς ἣν σὲ προάγει τὸ ἐνδεικτικόν σου ἀνωτέραν τάξιν· δὲν σὲ δέχομαι, διότι τὸ ἐνδεικτικόν τοῦτο ἐνδείκνυσιν ὅτι παρὰ σοὶ δὲν ἐπετεύχθη καθ' ὀλόκληρον σχολικὸν ἔτος ὁ διπλοῦς σκοπὸς εἰς ὃν ἀποβλέπει ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ διαγοητικὴ καὶ ἠθικὴ βελτιώσις σου. Τὸ ἐνδεικτικόν, ὅπερ φέρεις ἐνδείκνυσιν ὅτι τὰ Γράμματτα ἀνέπτυξαν τὴν δεινότητά σου, δὲν ἔσχον ὅμως παρὰ σοὶ καὶ τὴν ἐπιρρόην νὰ βελτιώσῃς καὶ προαγάγῃς καὶ τὸ ἦθος.

ἡ δὲ κοινωνία καὶ ἡ πολιτεία σήμερον ἡ καὶ ἡμεῖς ἔχει ἀνάγκη-
κην χρηστῶν καὶ οὐχὶ φαύλων ἐγγραμμμάτων. Ἀρνοῦμά σοι λοι-
πὸν, λέγει διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου τὸ Σχολεῖον, τὴν περικριτέραν ἀνά-
πτυξιν τῆς διανοίας σου, ἵνα καταστήσω σε τοῦλάχιστον ἡττον
ἐπικίνδυνον εἰς τὴν Πολιτείαν, ἀφ' οὗ δὲν ἡδυνήθηεν νὰ σὲ κατα-
στήσω χρηστόν· διότι ὄντως ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνοι εἰναι οἱ ὀλι-
γογράμματοι φαύλοι τῶν πολυγράμμμάτων τοιούτων». Ἀλλὰ δικαί,
ἐν ᾧ τὸ ἐν ἰσχύϊ σύστημα ἔχει τοιαύτην ὄντως σωτηριώδη διά-
ταξιν, ἤθελε τις ἴτως ἐρωτήσει, ἔβησαν καὶ βρίζουσι οὕτως, ὅπως
πάντες γνωρίζομεν, τὰ πράγματα; διότι οὐδέποτε ἐφηρμόσθη,
ἀποκρινόμεθα· δὲν ἐφηρμόσθη δὲ, διότι ἔχει ἀνάγκη ἡ διάταξις
αὕτη νὰ λάβῃ σέβας καὶ ὅσπ᾽ ἐκ τῶν ἄνω, ὡς λεπτομερέ-
στερον καὶ ἀκριβέστερον διελάθομεν περὶ τούτου ἐν ἰδίῳ πρὸς τὸ
Ἰπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπομνήματι ἡμῶν, ὑπο-
βληθέντι ἀντὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1876, σκοποῦντες διὰ τῆς ἀπο-
πείρας τούτης νὰ ὑποκλέψωμεν καὶ γνώμην τινὰ τοῦ ὑπουργείου
ἐκ τῶν προτέρων πρὶν ἢ ἡμεῖς προβῶμεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ.

Ἐν τούτῳ τοῦ Νομοσχεδίου καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἦθος τῆς νεό-
τητας· τὸ δὲ δεύτερον εἰναι τὸ περὶ παιδονομίας καὶ παιδονόμων·
Ἐν ᾧ ὅπως σήμερον ἔχουσι τὰ τῶν παιδῶν, καὶ τῆς κοινωνίας,
καθ' ἣν ἔδομεν ἀμυδρὰν καὶ ὄλως ἐπιπόλκιον σκιαγράφησιν τούτων
ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἐν ᾧ ἐκ τῶν πρωτίτων καὶ σκιαρωτάτων με-
λημάτων δέον νὰ τεθῇ ἡ κατάρτισις καὶ συγκρότησις εἰδικοῦ νο-
μοθετήματος περὶ παιδονομίας καὶ παιδονόμων, δι' οὗ νὰ δοθῇ
σπουδαία δικαιοδοσίαι εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην οὐ μόνον ἐπὶ τῆς
μαθητευομένης νεότητος, ἀλλ' ἐν γένει ἐφ' ὠρισμένης ἡλικίας,
ἔξικνουμένης ἄχρι τοῦ 18 τοῦλάχιστον ἔτους, καὶ οὐ μόνον ἐπὶ
τῆς ἡλικίας ταύτης, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐπιβουλευόντων αὕτην·
ἐν ᾧ τῇ τοῦ παιδονόμου θέσει ἀνάγκη νὰ ἀποδοθῇ περιωπὴ ἔν-
τιμος καὶ ὑψηλὴ, μισθὸς δὲ δι' οὗ νὰ ἴηται προσιτὴ αὕτη πρώ-
τοις σοβαροῖς καὶ σπουδαίοις, ἔρχεται τὸ Νομοσχέδιον δι' ἐνός
ἄρθρου, τοῦ 173ου, καὶ τίθησιν τὴν διάταξιν ὅτι «τὴν ἐξωτερι-
κὴν διαγωγὴν τῶν μαθητῶν ἐκάστου γυμνασίου ἐπιτηρεῖ εἰς
παιδονόμος, τὴν δ' ἐσωτερικὴν εἰς ἐπιστάτης ἐνεργῶν καὶ τὴν
ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ καταστήματος· λαμβάνουσι δὲ ὅ τε παιδο-
νόμος καὶ ἐπιστάτης ἐκάτεροι μισθὸν δραχμ. 60 κατὰ μῆνα ἢ 50.»

Πρὸς Θεοῦ δὲν εἶναι αὐτὴ χλεύη καὶ ἐμπειγμὸς ἐνὸς τῶν ὑψηλοτέρων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀξιωματάων, ἐνὸς τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἐτίμησαν αἱ Ἀθηναίαι, ἡ Σπάρτη, ἡ Ῥώμη, ἐν τῷ ἀξιωματικῷ καὶ τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου, τῶν Ἐφόρων, τοῦ τιμητοῦ, καὶ εἰς τὸ τσακῦτα ὀφείλει ἐκ τοῦ μεγαλείου τῆς καὶ τῆς ἀκμῆς τῆς; Ὡς τίθησι τὸ Νομοσχέδιον τὸν παιδονόμον δὲν δυνάμεθα νῦν νὰ εὐρωμεν ὑπὲρ τῆν τῶν Παιδευτηρίων, ἀσφαλιζόντα διὰ τῶν προσόντων του τὴν θέσιν τοῦ ὑπηρετοῦ, καὶ ἐπᾶλλον ἐμπιστοσύνης. ἔστω καὶ τόσης ὅσης χρῆζει ἡ εὐτελής καὶ χυμαίζηλος αὐτῆς θέσις. Ἄν ἡ Κυβέρνησις διὰ τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν πόρων αὐτῆς ἀδυνατῆ νὰ τῆξῃ μισθὸν ἄξιον νὰ τιμῆσῃ καὶ ὑψώσῃ τὴν σπουδαίαν ταύτην θέσιν, πρόθυμοι εἶναι οἱ γονεῖς νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐπικουρίαν διὰ τοῦ βαλκαντίου των, ὡς πολλοὶ εἰς ἐδήλωσαν ἡμῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἰσχυρότατος ἔχων τοῦτο. Τοσοῦτον αἰσθητὴ καὶ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ κατέστη ἡ ἀνάγκη αὐτῆς παρὰ τῇ κοινωνίᾳ.

Γ'. *Σχολεῖον.* Ἰταλικόν τι βῆτὸν λέγει: «peccato confessato menzo pardonnato.» Ἐλκτοῦντες λοιπὸν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ ἡμῖς τὴν ἀμπερτίαν ἡμῶν, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐν τῷ παρὰ τὸς τούτω φαινομένῳ, καθ' ὃ ἐνδείκνυται ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ παιδείσις βαίνει οὐ μόνον ἀσυμμέτρως πρὸς τοὺς δύο τούτους παρὰ τὸν ἄλλο, ἀλλὰ καὶ ἀκριβοῦς ἡμῶν ἐστὶν ἐν λόγῳ ἀντιπεπονητό, ὅσω μείζον προάγουσα τὴν δίκαιοιαν, τοσοῦτω ὑποδεέστερον ἀφίνουσα τὸ ἦθος, δὲν εἴμεθα τελῶς ἀπῆλλαγμένοι δικαίως τινὸς καθ' ἡμῶν μεμψιμοιρίας. Τίς ἡ ἐνέργεια σήμερον τῶν Γραμμῶν ἐπὶ τοῦ ἦθους; ποῦ ἡ θαυμασίη αὐτῶν καὶ τελεσιουργὸς δρᾶσις ἐπὶ τὴν βελτίωσιν καὶ διέπλασιν τῆς καρδίας; τί ἄρα συμβαίνει παρ' ἡμῖν; Μὴ μεταξὺ δικοίως καὶ καρδίας εἶναι διατεταμένον παχὺ τι καὶ ἀδιαφανὲς διάφραγμα, ὥστε ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐκείνης, ἐφ' ἧς ἴστησι τὴν φωτοβόλον αὐτῆς λυχνίαν ἡ παιδεία νὰ μὴ διεισδύη καὶ ἀκτίς, ἔστω καὶ ἀμυδρὰ μέχρι τῆς πατρίδος τῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς μητροπόλεως τοῦ ἦθους; διατί ἐν ᾧ παρ' ἡμῖν ἀνεκηρύχθησαν ὅλαι αἱ κοινωνικαὶ καὶ ἀστικαὶ ἀρχαί; ἐν ᾧ ἐν τῷ πολιτικῷ καὶ κοινωνικῷ τῆς ἀνθρωπότητος βίῳ δὲν ὑπάρχει ἰδέα γόνιμος ἢ μὴ παρὰ τὸν ἑαυτοῦ ἐκ τοῦ ἐδάφους τούτου, ὅπερ πατοῦμεν ἡμεῖς σήμερον οἱ κληρονόμοι τῶν προγόνων ἡμῶν; διατί ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ἰδέαι, ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ἀρχαί, προκύψασαι εἰς μέσον διὰ τῆς ἐλληνικῆς εὐφυίας, καθιστώσιν εὐτυχή σήμερον τοσαῦτα ἄλλα ἔθνη, ἡμεῖς δὲ δὲν ἠδυνήθημεν ἔτι νὰ καταστῆσωμεν χρήσιμον καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς τὴν ἀνεξάντλητον κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν περιουσίαν τοῦ ἔθνους, ἀπὸ τῆς ὑποίως ὀφελήθη ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος ἐκτὸς ἡμῶν; Δι' οὐδὲν ἄλλο, τό γε καθ' ἡμᾶς, εἰ μὴ δι' ὅσα ἄχρη τοῦδε εἴπομεν καὶ δι' ὅπερ ἐρχόμεθα φράσσοντες.

Ἐν ᾧ τηλικαύτη ἡ δύναμις καὶ ἡ γοητεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὥστε καὶ ἂν ἄπχσαι αἰ βιβλιοθηκαὶ τοῦ κόσμου πυρποληθῶσι, καὶ ἂν πᾶσιν ἡ διάνοια τελείως στεριεύσῃ, ἀρκεῖ μόνον νὰ περισωθῇ ὅ,τι ἡ ἀριστόνοια τῶν ἡμετέρων προγόνων ἐκληροδότησε τοῖς μεταγενεστέροις, ἀρκεῖ μόνος εἰς Πλούταρχος, εἰς Πλάτων, εἰς Ὅμηρος, εἰς τέλος περὶς ἡ ποιητῆς ἐκείνων νὰ διαπλάσῃ καὶ διαφωτίσῃ καρδίαν καὶ φρένα τελεσφορώτερον ἢ ὅσα γράφονται καὶ λέγονται ὑπὸ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἠθικολόγων, ἡμεῖς οἱ ὑπὸ τῆς Πολιτείας τεταγμένοι μύσται αὐτοῦ καὶ διερμηνεῖς δὲν ἐθέμεθα ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τὸ ζήτημα πῶς ἡ πρὸ ἡμῶν νεότης, δέκα ὑλόκληρα ἔτη κυλινδουμένη ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις, νὰ μὴ ἐξέρχεται κἀτίσχνος καὶ μονοноῦ ξηρὰ, ἀλλὰ φέρουσα χυμὸν γόνιμον εἰς ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας τῆς καὶ διάπλασιν τοῦ ἤθους τῆς, ὅν ἐξεμύζησεν ἐκ τοῦ καλλιχώρου δένδρου τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας. Δὲν ἐλάθομεν δηλονότι τὴν πρόνοιαν, ὅπως θῶμεν πρὸ ἡμῶν αὐτῶν τὸ ζήτημα εἰς τί συνίσταται ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία, κατὰ τίνα μέθοδον πρέπει νὰ μελετῶνται οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς, πῶς ἐρωτῶμενοι οὗτοι νὰ ἀποκαλύπτωσι τὸ βῆθος τῶν νοημάτων αὐτῶν, καὶ νὰ ἀνοίγωσιν εἰς τοὺς σπουδάζοντας ἀκένωτον θησαυρὸν γνώσεων, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐξ ἡμῶν κατακαλίσκομεν τὸν πολυτιμότερον τῆς νεότητος χρόνον, ἀποξεραινοῦντες αὐτὴν μέχρι τῆς ὑστάτης ἐκμάδας καὶ κρατοῦντες περὶ τὸ κατώφλιον τοῦ ὑψηλοῦ καὶ εὐρέος τῆς προγονικῆς ἡμῶν ἀριστονοίας οἰκοδομήματος. Ὑπολαμβάνοντες δ' ὅτι οἱ αἰοῖμοι ἐλείπει νόες τὰ προϊόντα τῆς ἀπαρκαμίλου αὐτῶν διανοίας ἀπέλιπον τοῖς ἐπιγιγνομένοις ὅλον πτώματα, οὕτως εἰπεῖν, πρὸς ἀνκτομὴν ἀπλῶς καὶ μελέτην τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ, λαμβάνομεν οὕτως ἐν χερσὶν μόνον τὴν σὺλλην ταύτης, καὶ λησμοροῦντες νὰ τὴν ἀφήσωμεν ληνθίνομεν ἡμῶς αὐτοὺς ἀποδίδοντες εἰς τὴν κοινωνίαν γενεᾶν ἀχμηρὰν καὶ γυμνὴν τῶν ζωοποιῶν νυμμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, γενεᾶν ξηροῦς μόνον τύπους καὶ κωνόνας ἐφόδιον μεθ' ἐκυτῆς φέρουσαν, καρδίαν δὲ χέρστον καὶ ἀνήρδευτον. Ἴδου κατὰ τί πταίομεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἐκπαιδευταὶ τῆς νεότητος, οἵτινες λειτουργοῦμεν τῇ παιδείᾳ, καθ' ἕπερ οἱ φιλοπόνως μὲν καὶ ἐπιμελῶς περικαθαίροντες τὴν ὁπώραν, ἀλλὰ τὸν φλοιὸν μόνον μεταδίδοντες, τὸν δὲ καρπὸν παρῆρρίπτοντες, ἢ ἐν ἤττονι λογιζόμενοι μοῖρα. Ἐν ᾧ τὴν διδασκαλίαν πρὸ πάντων τῶν Ἑλληνικῶν ὀφείλουσι νὰ συμπληρῶσι τρεῖς ἐργασίαι ἢ Λεκτικὴ, δεύτερον ἡ πραγματικὴ καὶ τρίτον ἡ Καλλιλογικὴ ἐρμηνεία. Πταίομεν δὲ ὡσάυτως διότι μὴ ἀποδίδοντες τὴν ἀπαιτουμένην σημασίαν εἰς τὴν διαγωγὴν τῶν μαθητῶν, εἰσάγομεν πάντας εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια, καὶ οὕτω συμβαίνει καὶ εἰς τὸ μαθητικὸν ὅ,τι καὶ εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογε-

νείς· ὅπως ἐν ταύτῃ ἂν τύχη μέλλος τι μὴ χρηστὸν μεταδίδει τὸ μίσημα καὶ εἰς τὰ λοιπὰ καὶ ἀφομοιοῖ κατ' ὀλίγον ὀλίγον πρὸς ἑαυτὸ τὴν ὀλομέλειαν, οὕτω καὶ οἱ μαθηταὶ συμφυρόμενοι χρηστοὶ μετὰ μὴ χρηστῶν ἀφομοιοῦνται πρὸς τὸ χεῖρον· διότι τοιαύτη εἶναι ἡ τάσις τῆς ἡλικίης ταύτης.

Ταῦτα περίπου εἰσὶν ὅσα εἶχομεν νὰ εἴπωμεν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐκπαιδευτικῶν περ' ἡμῶν συστημάτων, τοῦ τε ἐν ἰσχύϊ, καὶ τοῦ νομοσχεδικοσθέντος εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ. Πρὶν δὲ περῶμεν τὴν παροῦσαν Πραγματείαν, ὀφείλομεν νὰ ἀποδώσωμεν καὶ δικαιοσύνην τινὰ, ἐπιλέγοντες ὅτι ἀδίκως ἀπεδόθη τῷ ἐν ἰσχύϊ συστήματι ὅ,τι καχεκτικὸν κέκτηται σήμερον ἡ πολιτεία καὶ ἡ κοινωμία· δικαιοσύνην δὲ, εἴ τι φρίνεται καχεκτοῦσα ἢ περ' ἡμῶν δημοσίᾳ ἐκπαίδευσί, νὰ ἀποδοθῇ τὸ παθολογικὸν αἴτιον τῆς Πολιτείας· διότι ἀφ' ἧς ἐξετροχίασεν αὕτη τοὺς τέως ἰδιωτεύοντας, οὕτως εἶπεῖν, καὶ ἐν Μούσαις ἀναστρεφομένους τῶν παιδευτηρίων τροφίμους, ἔκτοτε ἐθεώρησαν οὗτοι ἑαυτοὺς οὐχὶ ὡς ἀπλοῦς πλέον μαθητὰς, ἀλλ' ὡς μέλη ἐνεργὰ τῆς πολιτείας, ὡς ὁμίλους δικαιουμένους νὰ ἀναμιγνύωνται ἐν πᾶσιν, ὡς κρᾶτος τέλος ἴδιον ἐν κρᾶτει, ἀποβλέποντες πρὸς τὴν παιδείαν, τοσοῦτον μόνον καθ' ὅσον αὕτη παρέχει αὐτοῖς τίτλον καὶ οὐχὶ οὐσίαν· ὅτι τὸ ἄχρι τοῦδε σύστημα τῆς ἐκπαιδεύσεως δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἄρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν φόρτον τῶν ἀμαρτιῶν τῆς τε πολιτείας καὶ κοινωμίας ἔστω τεκμήριον καὶ τὸδε, ὅτι τὸ προτεινόμενον εἰς ἀντικατάστασιν ἐν ἐλαχίστοις διαφέρει τοῦ ἐν ἰσχύϊ. Καὶ ἐπόμενον ἦν οὕτω νὰ συμβῇ· διότι ἡ Γερμανία ἦν ἡ κατ' εὐμοιρίαν δοῦσα ἡμῶν καὶ τὴν ἀντιβικτωριανὴν καὶ τὴν βικτωριανὴν καὶ κατόπιν τοὺς πρώτους λογάδας τῆς νέας Γερμανολογίας ἡμῶν, τοὺς ὀργανισαντας τὰ τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως· ἀπὸ δὲ τοῦ 1836 ἄχρι τοῦδε δὲν ὑπῆρξαν στάσιμα τὰ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ἀλλ' ἔβησαν ἔκτοτε καὶ βίνουσι, τῇ ἀόκνῳ καὶ δοκίμῳ φροντίδι καὶ ἐπιμελείᾳ τῶν ἐν τῷ Ἰπουργείῳ ἀρμοδίων, βελτιούμενα καὶ προαγόμενα· καὶ σήμερον δὲ τὸ βέλτιον αὐτίθι θηρεύοντες πρὸς τὴν Γερμανικὴν ἀτενίζομεν, ὡς χώρην, ἣτις τελετρώως καλλιεργεῖ τὸ δένδρον τῆς παιδεύσεως καὶ τοὺς εὐχόμεους αὐτοῦ καρποὺς ἀφομοιοῖ ἐν ἑαυτῇ ὡς οὐδεμίᾳ ἄλλῃ.

Ι. ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ.

Τοσαῦτα ἔχοντες εἶπεῖν περὶ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, λυπούμεθα διότι οὔτε τὰ ὄρια τῆς παρούσης πραγματείας, οὔτε ὁ χρόνος ἐπιτρέπουσι νὰ διαλάβωμεν ὅπως ἐπιθυμοῦμεν περὶ τῆς περισπουδάστου ἐκθέσεως τοῦ ἀξιολύμου συναδέλφου καὶ φίλου ἡμῶν κυρίου Ἀργυριάδου.

Ὁ κύριος Ἀργυριάδης, γνωρίζων ἡμῶν διὰ τῆς ἐν λόγῳ ἐκθέ-

σεώς του πολλά και διάφορα κρατούντα σήμερον παρὰ τῆ ἐκπαιδεύσει τῆς Πρωσσίας, εἰ καὶ κατ' ἀναφορὰν πρὸς ἡμᾶς, τό γε οὖν ἔχον, ἐνθυμίζει ἡμῖν διὰ τῆς ἐκθέσεώς του ταύτης τὴν ἰδανικὴν τοῦ Πλάτωνος πολιτείαν, παρέχει κάλλιστον ἐφόδιον πᾶντι διδάσκοντι, οὐδαμῶθεν κωλυομένῳ νὰ ἐφραμόσῃ πολλὰ τῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ἄλλα ἴδια νὰ ἐπινοήσῃ, ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ἰδίαν περὶν, καὶ τὸ μνηστικὸν ἐν ᾧ διδάσκει, καὶ τὴν λοιωνίαν, ἐν ἣ λειτουργεῖ τὴν δημοσίαν λειτουργίαν του.

Νὰ περιληρῶσιν ὅμως πάντα τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ κ. Ἀργυριάδου, καὶ νὰ δικτυπωθῇ ἐν νομοθετήματι πρὸ ὑμῖν σήμερον μετὰ τοσοῦτον καὶ τοιόνδε βραχὺν ἐθνικὸν βίον ὅ,τι μικραὶ περίοδοι ἐνιαυτῶν, καὶ βίος ἐνιαυτοῦ καὶ ἀδιέκοπος τῶν Γερμανικῶν χωρῶν ἀπεκόμισεν αὐταῖς ἄχρι σήμερον, θεωροῦμεν, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἂν ὄχι ἀδύνατον, τοῦλάχιστον δυσχερέστατον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παρκεκινδυνευμένον· δυσχερέστατον μὲν δι' 100, ὡς λέγουσι, λόγους, καὶ ἀφίροντες τοὺς 99, μνημονεύομεν μόνον τοῦ ἐνός καὶ πρωτίστου, ὅς ἐστιν ὅτι ἐν ᾧ ἐν Πρωσσίᾳ ὁ Ἀλτενττᾶιν ὑπὸ ῥῆγῃσεν 22 ἐνδελεχῆ ἔτη, ἐν Ἑλλάδι ἀκόμη δὲν ὑπὸ ῥῆγῃσεν τῇ Παιδείᾳ Ὑπουργός ἐπὶ 22 ἀπολῶς μῆνας. Τοῦ δὲ Ὑπουργείου τῆς Ἑκκλησίας καὶ τῆς Παιδείας ἀπξιοῦσι παρ' ἡμῖν νὰ προκλήθῃται ἄνδρες λογάδες τῆς Πολιτείας, ἐκτὸς σπανίων καὶ ἐκτάκτων τινῶν περιστάσεων, ἐν αἷς καὶ ἡ εὐμοιρία αὕτη περέρχεται ὡς τὸ πολὺ ἄκρπος, περισπωμένου τοῦ Ὑπουργοῦ εἰς τὰ ἐκτάκτους τύτας περιστάσεις. Παρκεκινδυνευμένον δὲ, διότι κληθέντες εἰς ἐθνικὴν ὑπαρξίν ἀπὸ μικρᾶς δουλείας ὑπὸ ἀπκίδευτον καὶ βρόβρον φυλὴν, εὐρέθημεν αἰφνηδίως εἰς ἡν θέσιν εὐρίσκειται ὁ ἀπὸ μικρᾶς τυφλώσεως δικνοίγων τὸ πρῶτον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐνώπιον ἀπλέτου φωτός. Εὐρομεν τοῦτέστι τοὺς κύκλῳ ἡμῶν λαοὺς πεφωτισμένους καὶ προηγμένους ἐν τελείᾳ κπιδεύσει· θέον λοιπὸν νὰ βηματίσωμεν κκτὰ τοὺς κανόνας τῆς δικιτητικῆς καὶ ὑγιεινῆς, μὴ τι πᾶθωμεν ἀνήκεστον.

Τέλος δὲ ἡ Δημοσίη Παιδευσις κέκτηται διπλοῦν τινὰ χαρακτηρισκᾶ, ἐν γένει μὲν τὸν καθολικὸν χαρακτηρισκᾶ τῆς ἀπολύτου ἐκπαιδεύσεως πᾶντὸς λογικοῦ ὄντος, ἰδίᾳ δὲ ἐμπεριέχει καὶ τὸν ἀποκλειστικὸν χαρακτηρισκᾶ τῆς ἐθνολογικῆς, κλιματικῆς καὶ κατ' ἰστορίαν ἐκπαιδεύσεως. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν πολὺ δυσκολευόμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι δυνάμεθα τὸν Ἑλληνα νὰ μεταποιήσωμεν κατὰ πάντα καὶ ἀφομοιώσωμεν πρὸς Γερμανὸν ἢ ὄντιν κδήποτε ἄλλῳ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

«Ο ΚΑΛΩΣ»

Ὀδὸς Κανακίση.

Τιμᾶται λεπτὰ 75.